

Brüssel, 14.10.2015
COM(2015) 497 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Kaubandus kõigile:
vastutustundlikuma kaubandus- ja investeerimispoliitika poole**

KAUBANDUS KÕIGILE:

vastutustundlikuma kaubandus- ja investeerimispoliitika poole

---

Sissejuhatus

- 1. Kaubandus ja investeringud on võimsad majanduskasvu ja töökohtade loomist edendavad jõud**
  - 1.1. ELi jõuline kaubandustegevus*
  - 1.2. Kaubandusest tuleneva kasu suurendamine ELi kaubanduse ja majanduse tegevuskava toel*
- 2. Tõhus poliitika, mille abil püütakse toime tulla uute majandusoludega ja täidetakse antud lubadusi**
  - 2.1. Reageerimine üleilmsete väärtusahelate tekkele*
  - 2.2. Antud lubaduste täitmine: rakendamine, jõustamine, väikeettevõtjad ja töötajad*
- 3. Läbipaistvam kaubandus- ja investeerimispoliitika**
  - 3.1. Tihedam koostöö liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja kodanikuühiskonnaga*
  - 3.2. Avatum poliitikakujundamise protsess*
- 4. Väärtustel põhinev kaubandus- ja investeerimispoliitika**
  - 4.1. Suurem valmidus täita avalikkuse ootusi õigusloome ja investeringute suhtes*
  - 4.2. Kaubanduse tegevuskava, et edendada säästvat arengut, inimõigusi ja head valitsemistava*
- 5. Tulevikku suunatud läbirääkimiste kava, mis kujundab üleilmastumist**
  - 5.1. Mitmepoolse kaubandussüsteemi taaselavdamine*
  - 5.2. Kahepoolsete suhete edasiarendamine*

Järeldus

Sissejuhatus

Pärast pikaleveninud ja valulikke majanduslangust on Euroopa Liidu (EL) ees nüüd raske ülesanne hoogustada töökohtade loomist, majanduskasvu ja investeringuid. Komisjon on seadnud selle oma poliitiliseks prioriteediks. Kaubandus on üks vähestest olemasolevatest vahenditest, mille abil elavdada majandust ilma riigieelarveid koormamata, sarnaselt liikmesriikide ellu viidavate struktuurireformidega ja tööga, mida tehakse ELi investeerimiskava osana¹.

ELil on head võimalused kasutada kaubandus- ja investeerimispoliitikat selle eesmärgi saavutamiseks ning tuua kasu nii ettevõtjatele, tarbijatele kui ka töötajatele. EL on kaupade ja teenuste ühises arvestuses maailma suurim eksportija ja importija, kõige suurem välismaiste otseinvesteeringute tegija ja kõige tähtsam välismaiste otseinvesteeringute sihtkoht. See teeb EList suurima kaubanduspartneri ligikaudu 80 riigile ja tähtsusest teise partneri veel 40 riigile. EL peaks kasutama seda tugevat külge selleks, et olla kasulik nii enda kodanikele kui ka inimestele teistes maailma paikades, eriti maailma vaesemates riikides.

Muudatused maailma majanduse toimimises näitavad aga vajadust kujundada kaubanduspoliitikat teisiti. Tänapäeva majandussüsteem, mis on oma olemuselt üleilmne ja digitaalne, põhineb rahvusvahelistel väärtusahelatel, mille alusel toimub kaupade ja teenuste väljatootamine, kujundamine ja tootmine mitmes etapis ja paljudes riikides.

Euroopa Liidu kaubandus- ja investeerimispoliitikas tuleb seda tegelikkust veelgi paremini arvesse võtta, vaadeldes kõiki viise, kuidas ELi ettevõtjad suhtlevad ülejäänud maailmaga. Näiteks teenustega kaubeldakse nüüd üha enam piiriüleselt. Samal ajal on teenused tihedalt seotud tavapärase toodetega kauplemisega. Selle tulemusena ei tähenda kaubandus üha enam mitte üksnes kaupade, vaid ka inimeste ja teabe liikumist üle piiride. Sellega muutuvad tõhusamaks viisid, kuidas kaubandus hoogustab ideede ja oskuste vahetamist ning innovatsiooni. ELi kaubanduspoliitika peab seda vahetust hõlbustama.

Lisaks peab tõhus kaubanduspoliitika kokku sobima ELi arengupoliitikaga ja laiema välispoliitikaga, nagu ka ELi sisepoliitika väliseesmärkidega, nii et need tugevdaksid üksteist vastastikku. Kaubanduspoliitikal on suur mõju geopoliitilise olukorrale ja vastupidi. Peale selle on kaubanduspoliitika koos arengukoostööga võimas majanduskasvu tõukejõud arengumaades. EL jätkab oma kaubanduspoliitikas pikaajalist pühendumist säästvale arengule, andes oma panuse 2030. aastani rakendatava säästva arengu tegevuskava raames hiljuti kokku lepitud säästva arengu eesmärkide saavutamisse². Lisaks tõhustab kaubanduspoliitika ELi siseturu toimimist, sidudes selle eeskirjad üleilmse kaubandussüsteemiga.

Viimastel aastatel on kaubanduse teemal peetav arutelu elavnenud. Kaubanduspoliitikast huvitub nüüd märksa suurem hulk inimesi, kellest paljud tunnevad muret selliste küsimuste pärast nagu regulatiivne kaitse ja võimalik mõju töökohtadele. Arutelude käigus on keskendutud peamiselt Atlandi-ülelele kaubandus- ja investeerimispartnerlusele (TTIP). Käesolevas teatises minnakse sellest kaugemale ja vaadeldakse Euroopa Liidu laiemat kaubanduse tegevuskava. Komisjon on siiski teinud TTIP üle peetud aruteludest järeldused, mis on asjakohased ka ELi laiema kaubanduspoliitika puhul. Arutelude käigus on esitatud peamine küsimus: „Kellele on mõeldud ELi kaubanduspoliitika?“. Käesoleva teatisega näidatakse, et ELi kaubanduspoliitika on mõeldud kõigile. Sellega püütakse tagada paremad tingimused kodanike, tarnijate, töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate, väikeste, keskmiste ja suurte ettevõtjate ning arengumaade vaesemate elanike jaoks ning tegeletakse nende isikute muredega, kellel on tunne, et nad jäävad üleilmastumise tõttu kaotajaks. Ehkki kaubanduspoliitikaga tuleb tagada kasv, töökohad ja innovatsioon, peab see olema ka kooskõlas Euroopa mudeli põhimõtetega. Lühidalt öeldes peab see olema vastutustundlik. See poliitika peab olema tõhus ja pakkuma majanduslikke võimalusi. See peab olema läbipaistev ja avatud avalikule kontrollile. See peab edendama ja kaitsma Euroopa väärtusi.

¹ Euroopa Komisjoni teatis „Investeerimiskava Euroopa jaoks“, COM(2014) 903.

² Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni dokument „Meie maailma muutmine – säästva arengu tegevuskava aastani 2030“.

1. Kaubandus ja investeeringud on võimsad majanduskasvu ja töökohtade loomist edendavad jõud

1.1. ELi jõuline kaubandustegevus

Kunagi varem ei ole kaubandus olnud ELi majanduse jaoks nii tähtis. Hiljutine kriis pani mõistma, et kaubandus võib olla rasketel aegadel stabiliseerivaks jõuks. Kui ELi sisenõudlus oli väike, leevendas kaubandus majanduslanguse antud hoopi, juhtides areneva majandusega riikide nõudluse tagasi Euroopasse. Tulevikus on kaubandus veelgi olulisem kasvuallikas. On oodata, et järgmisel 10–15 aastal tekib ligikaudu 90 % üleilmsest majanduskasvust väljaspool Euroopat. Majanduse elavdamine tuleb kindlustada tugevamate sidemete kaudu uute üleilmse majanduskasvu keskustega.

Müük ülejäänud maailmale on muutunud eurooplaste jaoks üha tähtsamaks töökohtade allikaks. Euroopa Liidu väline eksport toetab praegu enam kui 30 miljonit töökohta (kaks kolmandikku rohkem kui 15 aasta eest), mis tähendab, et praegu peab eksport Euroopas üleval peaaegu igat seitsmendat töökohta. Need töökohad nõuavad tiptasemel oskusi ja on keskmisest paremini tasustatud. Need töökohad paiknevad kõikides ELi liikmesriikides ning on nii otseselt kui ka kaudselt seotud eksportimisega väljapoole ELi. Näiteks 200 000 töökohta Poolas, 140 000 töökohta Itaalias ja 130 000 Ühendkuningriigis on seotud Saksamaa ekspordiga väljapoole ELi. Prantsusmaa ELi-väline eksport toetab 150 000 töökohta Saksamaal, 50 000 töökohta Hispaanias ja 30 000 Belgias. Selle tulemusel ulatub kaubandusest saadav kasu märksa kaugemale, kui sageli arvatakse³.

Eksport toetab ka Euroopa väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKEd). Üle 600 000 VKE, kes annavad tööd enam kui kuuele miljonile inimesele, ekspordivad otseselt kaupu väljapoole ELi, võttes enda peale kolmandiku ELi ekspordist. Selline rahvusvaheline tegevus muudab need ettevõtjad konkurentsivõimelisemaks ja võimaldab neil turge mitmekesistada. Veelgi rohkem on neid, kes ekspordivad teenuseid või on teiste suuremate ettevõtjate tarnijatena kaudsed eksportijad. Ja veel enam on neid, kes soovivad tulevikus eksportida, sest eksport on sageli kõige kiirem viis, kuidas kasvada ja töökohti luua.

Eksportivõimalused on üliolulised sektorites, kus toimuvad struktuurimuutused, nagu põllumajanduslikus toidutööstuses⁴. Ühise põllumajanduspoliitika järjestikused reformid on võimaldanud sektoril muutuda turukeskemaks, saavutada rahvusvahelise konkurentsivõime ja reageerida uutele turuvõimalustele.

Sama tähtis on import. ELi majanduse avamine kaubandusele ja investeeringutele toob kaasa tootlikkuse kasvu ja erainvesteeringud, mida mõlemat EL hädasti vajab. Nendega kaasnevad ideed ja uuendused, uus tehnoloogia ja parimad teadusuuringud. Need toovad kasu tarbijatele, alandavad hindu ja laiendavad valikuvõimalusi. Väiksemad kulud ja suurem sisendite valik edendab otseselt ELi ettevõtjate konkurentsivõimet nii kodus kui ka võõrsil.

Üleilmsete väärtusahelate areng toob esile impordi ja ekspordi vastastikuse sõltuvuse. Valitseb üldine arusaam, et ELi tootmine sõltub energia ja toorainete impordist. Ent sageli unustatakse, et sama kehtib osade, komponentide ja kapitalikaupade, näiteks masinate puhul. Need tooted moodustavad üheskoos 80 % ELi impordist. Nad on majanduse toimimise ja ELi ettevõtjate konkurentsivõime seisukohast hädavajalikud. Impordi osakaal ELi ekspordis on kasvanud alates 1995. aastast enam kui poole võrra.

Investeerimine on väga tähtis. EList välja viidavad investeeringud aitavad Euroopa ettevõtjatel suurendada oma konkurentsivõimet. ELi toodavate välisinvesteeringutega antakse ELis tööd 7,3 miljonile inimesele. Mõlemasuunalised investeeringud moodustavad peamise osa taristust, mis ühendab Euroopa majanduse üleilmsete väärtusahelatega. ELi investeerimiskavas Euroopa jaoks on seatud eesmärgiks hoogustada investeerimist, mis jäi 2014. aastal kriisieelsest tasemest 15 % allapoole. Peamine nõue on kasutada uusi ja olemasolevaid rahalisi vahendeid arukamalt. Tähtis osa on selles protsessis rahvusvahelistel partneritel. ELi

³ Euroopa Komisjoni kaubanduse peadirektoraadi dokument „How trade policy and regional trade agreements support and strengthen EU economic performance” (Kuidas kaubanduspoliitika ja piirkondlikud kaubanduslepingud toetavad ja tugevdavad ELi majanduse arengut), märts 2015.

⁴ Toiduainete tarneahel tagab ELis 47 miljonit töökohta, toodab 7 % SKPst ja moodustab üle 7 % ELi kaupade ekspordist.

välismaiste otseinvesteeringute poliitika peaks seda toetama kooskõlas strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide ja prioriteetidega⁵.

ELi ettevõtjad on üleilmisel tasandil väga konkurentsivõimelised. Seepärast on ELil head võimalused saada oma rahvusvahelise tegevuse jõudsamast edendamisest kasu. Euroopa kaupade ekspordi maht on alates käesoleva sajandi algusest peaaegu kolmekordistunud, olles suurenenud ligikaudu 1,5 triljoni euro võrra. ELi osakaal maailma kaubaekspordis on suurem kui 15 % ja see näitaja on sajandivahetusest saadik vaid veidi vähenenud (pisut enam kui 16 % pealt). Seda tuleb vaadelda Hiina esilekerkimise taustal – Hiina osakaal maailma kaubaekspordis on kasvanud samal ajavahemikul 5 %lt enam kui 15 %le. Seda arvesse võttes on ELi tulemus erakordne. Samuti on see näitaja parem kui teistel võrreldava majandusega riikidel. USA suhteline osakaal on vähenenud Euroopa omast neli korda rohkem, mille tulemusel on talle võrreldes 2000. aasta enam kui 16 %ga (sama tase kui ELil) jäänud üleilmsest kaubaekspordist alla 11 % osa. Sama on juhtunud Jaapaniga, kelle osakaal üleilmisel kaupade eksporditurul on muutunud poole väiksemaks, kukkudes 10 %lt 4,5 %le.

1.2. Kaubandusest tuleneva kasu suurendamine ELi kaubanduse ja majanduse tegevuskava toel

Et suurendada ELi võimet saada kaubandusest ja investeeringutest kasu, on komisjon välja töötanud kõrgeleulnolise kahepoolse tegevuskava, mis täiendab ELi tegevust Maailma Kaubandusorganisatsioonis (WTO). EL on sõlminud kahepoolsed vabakaubanduslepingud või peab sel teemal läbirääkimisi partneritega kõikides maailmajagudes⁶. Kehtivad vabakaubanduslepingud hõlmasid kümne aasta eest vähem kui veerandi ELi kaubandusest, aga praegu on nendega kaetud ELi kaubandusest juba enam kui kolmandik. Kui kõik pooleliolevad läbirääkimised lõpevad edukalt, võidakse jõuda kahe kolmandikuni. Praegu on see maailmas ülekaalukalt kõige suuremate eesmärkidega kaubanduse tegevuskava.

ELi ja Lõuna-Korea vabakaubandusleping on parim nn uue põlvkonna lepingutest, mille üle EL võiks läbirääkimisi pidada, ja nende konkreetsetest tulemustest. Tegemist on kõige ambitsioonikama kaubanduskokkuleppega, mida EL on kunagi rakendanud. Sellega kaotatakse viie aasta jooksul ligi 99 % mõlema poole tollimaksudest ja selles käsitletakse ka mittetariifseid tõkkeid. See on laiahaardelisem kui USA ja Korea vabakaubandusleping. Nelja aastaga on ELi kaubaekspordis suurenenud 55 %. Esimese kolme aasta jooksul lisandus 4,7 miljardi euro väärtuses ekspordi. Autotööstuse ekspordis enam kui kolmekordistus. ELi pikaajaline kaubandusbilansi puudujääk on muutunud nüüd ülejäägiks. ELi osakaal Lõuna-Korea impordis suurenes 9 %lt 13 %le, samal ajal kui USA osakaal jäi samaks ja Jaapani oma vähenes 2 %.

Ent kaubanduspoliitika saab olla abiks vaid siis, kui seda toetavad riiklikud reformid. Et tugevdada veelgi liidu võimet saada kasu avatud turgudest, on vaja struktuurireforme, vähem bürokraatiat, paremat juurdepääsu rahastamisvahenditele ning rohkem investeeringuid taristusse, oskustesse ning teadus- ja arendustegevusse. ELi investimiskava koondab need reformid ELi tasandil kokku ja muudab ELi ettevõtjad, eelkõige VKEd, veelgi konkurentsivõimelisemaks. Samal ajal on hiljutised kogemused näidanud, et liikmesriikide elluviidavad struktuurireformid tasuvad end ära ka paremate kaubandustulemuste kaudu. Seega on Euroopa poolaasta oluline vahend, millega muuta kaubanduse ja riiklike strateegiate koostoime võimalikult suureks.

2. Tõhus poliitika, mille abil püütakse toime tulla uute majandusoludega ja täidetakse antud lubadusi

2.1. Reageerimine üleilmsete väärtusahelate tekkele

Üleilmsed väärtusahelad tähendavad seda, et kaubanduspoliitikale ei saa enam läheneda kitsast kaubanduslikust vaatenurgast. Impordikulu suurenemine vähendab ettevõtjate võimet müüa üleilmsetel turgudel. Vastastikuseid seoseid tuleb paremini mõista. Isegi praegustes keerulistes majandusoludes ei ole mingit kasu proteksionistlike meetmete juurde jäämisest.

ELi kaubanduspoliitika peab tugevdama Euroopa positsiooni üleilmsetes tarneahelates. Sellega tuleb toetada kõikkõikvõimalikku majandustegevust, mille kaudu eurooplased loovad ja müüvad väärtust. See hõlmab

⁵ Euroopa Komisjoni teatis „Ülevaade tööhõive ja majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020” rakendamise edusammudest”, COM(2014) 130.

⁶ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf

komponentide ja lõpptoodete tootmist, mis on ülitähtis⁷. Samuti kätkeb see teenuseid, teadustegevust, kavandamist ja turundust, kokkupanekut, turustust ja hooldust.

Selle olukorraga kohanedes on ELi kaubanduspoliitikas mindud juba kaugemale tavapäraest tariifide üle peetavatest aruteludest. ELi kaubanduspoliitikas rakendatakse terviklikku lähenemisviisi, millesse kaasatakse sellised olulised küsimused nagu riigihanked, konkurents, sealhulgas toetused, ning sanitaar- ja fütosanitaartõkked. Need küsimused on endiselt tähtsad. Näiteks moodustavad riigihangete kulutused kogu maailmas 15–20 % SKPst. Taristuinvesteeringud ja muud riigihanked tärkava ja arenenud turumajandusega riikides on lähiaastail tõenäoliselt ühed peamised majanduskasvu taganttõukajad. Ehkki EL on oma turge üha enam lõiminud ja avanud, puutuvad ELi ettevõtjad võõrsil endiselt kokku diskrimineerimise ja piirangutega. Seepärast on oluline tagada turulepääsuks võrdsed tingimused, mida on võimalik osaliselt saavutada vabakaubanduslepingute kaudu ja läbirääkimiste teel, milles käsitletakse uute riikide ühinemist WTO riigihankelepinguga.

Et EL saaks kindlustada oma positsiooni üleilmsetes väärtusahelates, tuleb kaubanduspoliitika abil lahendada siiski märksa suurem hulk probleeme. Selleks peame edendama teenusekaubandust, hõlbustama digitaalkaubandust, toetama spetsialistide liikuvust, kaotama õigusliku killustatuse, kindlustama juurdepääsu toorainetele, kaitsma innovatsiooni ja tagama sujuva tolliprotseduuride korraldamise. Eri majandusvaldkondi hõlmav ühine strateegia on vajalik näiteks ka selleks, et tagada tarneahelate vastutustundlik haldamine (vt punktid 4.1.1 ja 4.2.3) ja tulla toime ettevõtete agressiivsete kasumi ümberpaigutamise ja maksude vältimise võtetega, mille puhul kasutatakse ära väärtusahelate killustatust. Komisjon tegeleb selle temaga eri poliitikavahendite kaudu. Kaubanduslepingud toetavad läbipaistvust ja head valitsemistava käsitlevate rahvusvaheliste nõuete edendamist.

2.1.1. Teenusekaubanduse edendamine

Teenused tagavad ligikaudu 70 % ELi SKPst ja tööhõivest ning on üha olulisem rahvusvahelise kaubanduse osa. Varem sai enamikku teenuseid pakkuda vaid kohalikul tasandil. Tehnoloogia on seda muutnud ja ELi teenuseeksport on kümne aasta jooksul kahekordistunud, ulatudes 2014. aastal 728 miljardi euroni. Teenusekaubanduse kui sellise kõrval ostavad, toodavad ja müüvad tootmisettevõtted nüüd üha enam teenuseid, mis võimaldavad neil oma tooteid müüa. Niisugune teenuste lõimimine tootmisprotsessi on viimastel aastatel märkimisväärselt hoogustunud. Teenused moodustavad Euroopast eksporditavate kaupade väärtusest juba ligi 40 %. Umbes kolmandik tööstustoodete ekspordi toel loodud töökohtadest on tegelikult ettevõtetes, mis pakuvad abiteenuseid, näiteks transporti ja logistikat. Keeruliste seadmete – masinate, tuuleturbiinide või meditsiiniseadmete – puhul on sellised teenused nagu paigaldus, tugi, koolitus ja hooldus osa paketist. Nõutavad on ka paljud muud äri-, kindlustus-, telekommunikatsiooni- ja veoteenused.

Tootmisse lõimitud teenuste hulga kasv eeldab veelgi suuremat keskendumist teenuste liberaliseerimisele nii ELis kui ka ülejäanud maailmas. Üha olulisem on parandada toodete ja teenuste üksteisega seotud turulepääsu. See tähendab astumist väljapoole tavapäraseid mõtteraame, millest annab tunnistust asjaolu, et kaupade ja teenuste liberaliseerimise kohustusi käsitletakse praegu kaubandusläbirääkimistel eraldi. Näiteks võib teenuseid pakkuvate isikute liikuvus toetada kaupade ja teenuste müüki ning digitaalkaubanduse ja andmevoogude hõlbustamine toetab nii kaupu kui ka teenuseid pakkuvaid ettevõtjaid.

Teenusekaubanduse lihtsustamine eeldab ka avatust välismaistele otseinvesteeringutele. Enam kui 60 % ELi välismaal tehtavatest otseinvesteeringutest on seotud teenusekaubandusega. Rahvusvahelise teenusekaubanduse jaoks peavad ettevõtjad asutama end välismaistel turgudel, et pakkuda teenuseid uutele kohalikele klientidele. WTO hinnanguil pakutakse kaks kolmandikku teenustest asutamise kaudu. Investeeringud kogu maailmas võimaldab teenuseid osutavatel ettevõtjatel pakkuda üleilmseid lahendusi ka oma koduste klientidele, toetades ELi tootjate ja teenuste pakkujate seoseid üleilmsete väärtusahelatega. Nende seoste loomist hõlbustavad ELi läbirääkimised rahvusvaheliste investeeringute teemal, nagu ka Euroopa investeerimiskava rahvusvaheline mõde.

EL on üks 25st WTO liikmest, kes peab läbirääkimisi kaugleulatuva mõnepoolse teenustekaubanduse lepingu üle. Nende liikmete osakaal maailma teenusekaubanduses moodustab juba praegu 70 % ja

⁷ Euroopa Komisjoni teatis „Euroopa tööstuse taassünd”, COM(2014) 14.

teenustekaubanduse lepingust võib saada hüppelaud kõikidele WTO liikmetele edusammude tegemiseks, et jõuda teenuste liberaliseerimise ja eeskirjade vallas samale tasemele kui kaupadega seotud liberaliseerimise ja eeskirjade kehtestamise valdkonnas. Peale selle tuleks pooleliolevatel keskkonnatoodete lepingu teemalistel läbirääkimistel käsitleda teenuseid, mis on vajalikud nende toodete tõhusaks piiriüleseks müügiks. Samuti on EL teinud ettepaneku, et WTO Doha arengukavas tuleks keskenduda teenustele, mis võimaldavad kaubavahetust hoogustada.

Samal ajal on endiselt selge ELi seisukoht avalike teenuste suhtes. ELi kaubanduslepingud ei takista ei praegu ega ka tulevikus ühegi tasandi valitsusi pakkumast, toetamast või reguleerimast teenuseid sellistes valdkondades nagu veemajandus, haridus, tervishoid ja sotsiaalala ega muutmast nende teenuste rahastamis- või korraldamispõhimõtteid. Kaubanduslepingutega ei nõuta valitsustelt ühegi teenuse erastamist ega seata neile tõkkeid üldsusele pakutavate teenuste valiku laiendamisel.

Komisjon peab teenustekaubandust esmatähtsaks teemaks, püüeldes kaugeleulatuvate tulemuste poole kõikidel kaubandusläbirääkimistel.

2.1.2. Digitaalkaubanduse lihtsustamine

Digitaalrevolutsioon pühib teelt geograafilised ja vahemaast tingitud tõkked, avaldades tohutut mõju kogu maailma riikide majandusele ja ühiskonnale. Kaubanduse jaoks tähendab see muu hulgas ELi VKEde ja tarbijate jaoks uusi võimalusi tänu üleilmsele e-kaubanduse turule, mille väärtus on praegu hinnangute kohaselt üle 12 triljoni euro⁸. Kuigi nõuete järgimise kulud on piiriüleises kaubanduses väikestele ettevõtjatele tavaliselt suuremad kui suurematele ettevõtjatele, tähendab e-kaubandus seda, et isegi väikesed veebipõhised ettevõtjad pääsevad ligi klientidele üle kogu maailma. Maailma suurima teenuseeksportijana on ELil väga tugev positsioon, et sellest kasu saada.

Digitaalrevolutsioon on tähendanud ka uut muret tarbijate ja nende isikuandmete kaitse pärast ELis ja rahvusvahelisel tasandil. Komisjon on võtnud eesmärgiks tagada tugeva andmekaitsealase õigusraamistiku abil ELi kodanike eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitsega seotud põhiõiguste igakülgne austamine⁹. Isikuandmete töötlemist käsitlevate eeskirjade üle kaubanduslepingute sõlmimisel läbirääkimisi ei peeta ja kaubanduslepingud neid ei mõjuta.

Ent digitaalkaubandus tähendab veel seda, et kõrvaldada tuleb uut liiki kaubandustõkked. Mõni neist mõjutab ettevõtjaid, kes on keskendunud spetsiaalselt digitaalsete kanalite vahendusel toimuvale kaubandusele. Teised mõjutavad märksa laiemat hulka ettevõtjaid. Andmete (sh majandus-, finants-, statistilise ja teadusliku teabe) kogumisest, töötlemisest ja edastamisest ning digitaliseerimisest on saanud tänapäeva ärimudelite lahutamatu osa, sealhulgas tootmisettevõtetes. Andmetel on üleilmsete väärtusahelate arengu seisukohast lausa keskne roll. Seetõttu on andmete vaba liikumine üle piiri muutunud Euroopa konkurentsivõime jaoks tähtsamaks ka üldiselt. Regulaatiivne koostöö ning nõuete vastastikune tunnustamine ja harmoneerimine on digitaalmajanduse probleemide lahendamiseks parimad vahendid.

Digitaalse ühtse turu strateegia¹⁰ lahendab ELis paljud neist probleemidest. Aga mujal maailmas puutuvad Euroopa ettevõtjad endiselt kokku suurte tõketega, nagu läbipaistmatud eeskirjad, valitsuse sekkumine ning põhjendamatud andmete lokaliseerimise ja säilitamise nõuded. Andmeturve on väga oluline kõikidele andmeid töötlevatele ettevõtjatele. Digitaalne taristu, krüptimine ja ühtsed nõuded on tähtsad ka üleilmsete väärtusahelate jaoks ning seetõttu kuuluvad need ka kaubanduspoliitika kohaldamisalasse. Lisaks on mõnel digitaalse ühtse turu meetmel, näiteks Euroopa pilvandmetöötamise algatusel ja autoriõiguse reformil, rahvusvaheline mõõde, mida oleks võimalik käsitleda kaubanduslepingutes.

ELi eesmärk peaks olema saavutada kogu maailmas võrdsed tingimused, mille puhul ei toimuks diskrimineerimist ega esitataks põhjendamatu andmete lokaliseerimise nõudeid. Euroopa peaks edendama selle eesmärgi saavutamist kahe-, mõne- ja mitmepoolsetel foorumitel.

⁸ UNCTAD, Information Economy Report, 2015.

⁹ Euroopa Komisjoni ettepanek: määrus üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus), COM(2012) 11.

¹⁰ Euroopa Komisjoni teatis „Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia”, COM(2015) 192.

Komisjon püüab kasutada vabakaubanduslepinguid ja teenustekaubanduse lepingut selleks, et kehtestada e-kaubandust ja piiriüleseid andmevooge käsitlevad eeskirjad ning tulla toime uute digitaalse protektsionismi vormidega, võttes igati arvesse ja piiramata ELi andmekaitse ja isikuandmete kaitse eeskirju. and

2.1.3. Liikuvuse toetamine ja rändeküsimustega tegelemine

Et tegeleda äritegevusega rahvusvahelisel tasandil, on kõikides sektorites muutunud hädavajalikuks spetsialistide ajutine liikumine. See hõlbustab ekspordi ja annab võimaluse lahendada oskustöölise nappuse probleemi. Rahvusvahelisel tasandil on aga liikuvuse piirangud laialdaselt levinud, mis võib takistada kaubandus- ja investeerimislepingutest täit kasu saamast. Spetsialistide liikuvus ei nõrgenda sotsiaalvaldkonda ja tööhõivet käsitlevaid õigusnorme.

Euroopa rände tegevuskavas tuuakse eelkõige esile teenuseosutajate ajutise liikumise majanduslik potentsiaal¹¹. Samuti kutsutakse tegevuskavas üles paremini rakendama eri poliitikavaldkondade koostööt, et innustada kolmandaid riike tegema rände- ja pagulasküsimustes koostööd¹². Kaubanduspoliitikas tuleks võtta arvesse ebaseaduslike rändajate tagasisaatmise ja -võtmise poliitikaraamistikku.

Komisjon:

- peab korrigeerima läbirääkimisi nii liikuvussätete üle, mis on otseselt seotud teatavate kaupade ja seadmete (nt projekteerimis- või hooldusteenused) müügiga, kui ka nende kaupade turulepääsu üle;
- pakub võimalust lisada teatavad ettevõtjasisese üleviimise direktiivi¹³ hüved kaubandus- ja investeerimislepingutesse, nõudes partneritelt vastutasuks Euroopa spetsialistide võrdväärset kohtlemist;
- kasutab sinise kaardi direktiivi¹⁴ läbivaatamist selleks, et hinnata võimalust lisada direktiivi selliste kolmandate riikide kodanike riiki sisenemise ja seal elamise tingimused, kes pakuvad ajutiselt teenust kooskõlas ELi kaubanduslepingutest tulenevate kohustustega;
- edendab kutseoskustasemete vastastikust tunnustamist kaubanduslepingutes;
- kasutab paremini ära kaubanduspoliitika ning ELi tagasisaatmis- ja tagasivõtmispoliitika ja viisalihtsustuspoliitika koostööt, et tagada ELi kui terviku jaoks paremad tulemused; ning
- toetab ELi rahastatavaid vahetus-, koolitus- ja muud suutlikkuse suurendamise programme ja portaale, mis hõlbustavad liikuvussätete tõhusat kasutamist vabakaubanduslepingutes.

2.1.4. Rahvusvahelise regulatiivse koostöö tugevdamine

Toodete ja teenuste suhtes kohaldatavad nõuded on maailmas väga erinevad, mõnikord kultuuriliste erinevuste ja ühiskondlike valikute tõttu, kuid sageli lihtsalt seepärast, et reguleerimise põhimõtted on välja kujunenud üksteisest eraldi. Selline õiguslik killustatus põhjustab märkimisväärsed lisakulusid tootjatele, kes peavad kohandama oma tooteid ja/või läbima dubleeriva vastavushindamise, millega ei suurene toote ohutus ega kaasne muud avalikku hüve ning mis mõnel juhul tähendab lihtsalt varjatud protektsionismi. Need kulud on eriti olulised VKEdele, kelle jaoks võivad need osutada ületamatuks turulepääsu tõkkeks.

Ehkki neid küsimusi on lihtsam käsitleda kahepoolsetel läbirääkimistel, on piirkondlikel ja üleilmsetel lahendustel suurem mõju. Tihedam rahvusvaheline õigusala koostöö aitab lihtsustada kaubandust, tugevdab üleilmseid standardeid, tõhustab reguleerimist ja aitab reguleerivatel asutustel kasutada piiratud ressursse paremini. See koostöö peab toimuma viisil, millega ei pärsita valitsuste õigust tegutseda õiguspärase avaliku poliitika eesmärkide saavutamise nimel (vt punkt 4.1.1). Edusammud strateegiliste kaubanduspartneritega, näiteks USA ja Jaapaniga, annavad uue hoo tööle, mida tehakse mootorsõidukitele keskendavas ÜRO Euroopa Majanduskomisjonis (UNECE), ravimite ühtlustamise rahvusvahelisel konverentsil ning sanitaar- ja

¹¹ Euroopa Komisjoni teatis „Euroopa rände tegevuskava”, COM(2015) 240.

¹² Euroopa Komisjoni teatis „ELi tagasisaatmisala tegevuskava, COM(2015) 453.

¹³ Direktiiv 2014/66/EL, 15. mai 2014, ELT L 157.

¹⁴ Nõukogu direktiiv 2009/50/EÜ, 25. mai 2009, ELT L 155.

fütosanitaarküsimustega seotud rahvusvahelistes standardimisasutustes, nagu toiduainete valdkonnas tegutsev *codex alimentarius*'e töörühm. Oluline osa on ka rahvusvahelistel standardiorganisatsioonidel (Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon, Rahvusvaheline Elektrotehnikakomisjon, Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liit). WTO võiks oma rolli heade reguleerimistavade edendamisel veelgi arendada.

Komisjon:

- seab reguleerimisega seotud küsimused läbirääkimistel tähtsale kohale ja hoiab rahvusvahelisi reguleerimisega tegelevaid foorumeid suurema koostöö kursil, säilitades samal ajal ranged Euroopa standardid.
- jätkab tööd selle nimel, et kaotada mittetariifsed kaubandustõkked, tagades lepingute ja regulatiivse koostöö elluviimise.

2.1.5. Tolliprotseduuride sujuva korraldamise tagamine

Ülimalt oluline on juhtida tõhusalt kaupade liikumist rahvusvaheliste tarneahelate kaudu. See tagab kaubavahetuse lihtsustamise, ELi ja selle liikmesriikide finants- ja majandushuvide kaitse ning kaubanduseeskirjade järgimise. Kogu ELi ja maailma asutused peavad juhtima kõikvõimalikke üleilmsest kaubandusest tulenevaid riske ja minimeerima need. Tuleb vahetada rohkem riske käsitlevat teavet (võttes nõuetekohaselt arvesse isikuandmete ja ärisaladuste kaitset), kooskõlastada tolli- ja muude asutuste tegevust ning teha tihedamat rahvusvahelist koostööd. Kaubanduspoliitikas omandab üha tähtsama koha kaubanduse lihtsustamise eeskirjade rakendamine WTO ja kahepoolsetes lepingutes ning nende lisamine tulevastes vabakaubanduslepingutesse.

Komisjon kasutab võimalikult hästi ära olemasolevat vastastikust haldusabi ja aitab kaasa sellele, et ELi kaubanduspartnerid kasutavad volitatud ettevõtja programme, et tulla toime üleilmsete tarneahelate riskidega.

2.1.6. Energia ja toorainete kättesaadavuse kindlustamine

Võttes arvesse ELi sõltuvust imporditavatest ressurssidest, on juurdepääs energiale ja toorainetele ELi konkurentsivõime seisukohast ülitähtis. Kaubanduslepingutega on võimalik seda juurdepääsu parandada, kehtestades diskrimineerimiskeeldu ja transiiti käsitlevad eeskirjad, tegeledes kohaliku tootmissisendi kasutamise nõuetega, soodustades energiatõhusust ja kauplemist taastuvate energiaallikatega ning kandes hoolt selle eest, et riigi omandisse kuuluvad ettevõtted konkureeriksid teiste ettevõtetega võrdsetel tingimustel kooskõlas turupõhimõtetega. Selliste sätete puhul tuleb täiel määral austada iga riigi suveräänsust seoses tema loodusvaradega ning nendega ei tohi takistada tegevust, mille eesmärk on keskkonnakaitse, sealhulgas võitlus kliimamuutuste vastu.

Komisjon kavatseb Euroopa energialiidu¹⁵ loomiseks tehtava laiema töö osana ja kooskõlas tooraineid käsitleva algatusega¹⁶ teha ettepaneku lisada igasse lepingusse energiat ja tooraineid käsitlev peatükk.

2.1.7. Innovatsiooni kaitsmine

Loovus, teadustegevus ja kavandustöö on väärtusahela põhise majanduse seisukohast väga tähtsad. Nad tagavad kolmandiku ELi töökohtadest ja 90 % ELi ekspordist¹⁷. Samal ajal on nad eriti haavatavad intellektuaalomandiõiguste nõrga kaitse ja teistes jurisdiktsioonides jõustamise tõttu ning teinekord kohaldatakse nende suhtes pealesunnitud tehnosiiret. Eriti kaitsetud on VKEd. ELi kaubanduspoliitikaga tuleb toetada uuenduslikke ja kvaliteetseid tooteid, kaitstes kõikvõimalikke intellektuaalomandiõigusi, sealhulgas patente, kaubamärke, autoriõigusi, disainilahendusi ja geograafilisi tähiseid, aga ka ärisaladusi. Peale eeskirjade ja menetluste kindlaksmääramise tuleb tagada ka nende jõustamine.

Komisjon:

¹⁵ Euroopa Komisjoni teatis „Vastupidava energialiidu ja tulevikku suunatud kliimamuutuste poliitika raamstrateegia”, COM(2015) 80.

¹⁶ Euroopa Komisjoni teatis „Tooraineid käsitlev algatus”, COM(2008) 699.

¹⁷ Euroopa Patendiameti ja Siseturu Ühtlustamise Ameti valdkonna tasandil tehtud analüüsi aruanne „IPR intensive industries: contribution to economic performance and employment in the EU” (Suure intellektuaalomandiõiguse osakaaluga tööstusharud: panus Euroopa majandusarengusse ja tööhõivesse), 2013.

- tugevdab intellektuaalomandiõiguste kaitset ja kiirendab selle jõustamist vabakaubanduslepingutes ja WTOs¹⁸ ning teeb partneritega koostööd, et võidelda pettusega, ning
- edendab jätkuvalt kõikehõlmavat üleilmset tervishoiutegevuskava¹⁹ ja paremat juurdepääsu ravimitele vaestes riikides, kehtestades muu hulgas WTO intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu alusel vähim arenenud riikide jaoks alalise erandi seoses ravimitega.

2.2. Antud lubaduste täitmine: rakendamine, jõustamine, väikeettevõtjad ja töötajad

2.2.1. Parem rakendamine

ELi mitmesuguste vabakaubanduslepingute arv on kogu maailma suurim ja nüüd tuleb tagada, et kõik saaksid neist kasu. Näiteks ei kasuta ettevõtjad hoolimata ELi ja Lõuna-Korea vabakaubanduslepingu üldistest suurepärasest tulemustest täielikult ära selles ette nähtud vähendatud tariife. Vabakaubanduslepingu täitmise esimesel aastal kasutati lepinguga loodud võimalusi ELi ekspordi puhul tegelikult vaid 40 %, samal ajal kui 60 % suhtes kohaldati endiselt tarbetuid tollimakse. Nende soodustuste tõhus kasutamine on nüüd paranenud, hõlmates kahte kolmandikku ELi ekspordist, kuid soodustuste kasutamise määra, mis on liikmesriigiti erinev (Küprosel, Lätis ja Austrias 80 %, Eestis, Maltal ja Bulgaarias 40 % või vähem) ja Lõuna-Korea ettevõtjate hulgas kõrgem (80 %), näitab, et kõnealuse lepingu ja teiste ELi kaubanduslepingute tulemusliku rakendamise parandamiseks on veel võimalusi.

Parem rakendamine on komisjoni, liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja sidusrühmade ühine ülesanne. Komisjon peaks käsile võtma sellised küsimused nagu keerulised päritolueeskirjad ja tolliprotseduurid, ebapiisav teave ja tugi. Liikmesriigid täidavad ELi tollirežiimi haldamisel ja rakendamisel ning kaubanduse ja investeringute edendamisel üliolulist osa. Euroopa Parlamendi roll on eriti tähtis kaubanduslepingute säästva arengu peatükkide rakendamisel (vt punkt 4.2.2).

Komisjon:

- püüdleb päritolueeskirjade lihtsuse ja järjepidevuse poole ning annab kasutajakeskset teavet kaubandusvõimaluste kohta. See on eriti oluline VKEdes jaoks;
- tõhustab tolliasutuste koostööd, tagab Euroopa Liidu tolliseadustikus sätestatud tolliformaalsuste lihtsustuste rakendamise liikmesriikides ja teeb liikmesriikidega koostööd, et kasutada kõige tõhusamaid elektroonilisi süsteeme, sealhulgas e-makseid;
- teeb kaubanduslepingute rakendamiseks ettepaneku tõhustatud partnerluseks liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja sidusrühmadega. Sellega laiendatakse ja tugevdatakse praegust turulepääsupartnerlust, minnes kaubandus- ja investeerimistõkete kaotamise juurest vabakaubanduslepingute rakendamise, sealhulgas teadlikkuse suurendamise ning tollikoostöö ja säästva arengu juurde, ning
- annab igal aastal aru kõige tähtsamate vabakaubanduslepingute rakendamisest ning teeb põhjalikumaid järeleanalüüse ELi kaubanduslepingute tõhususe kohta, vaadeldes sektoreid ja liikmesriike ning valitud juhtumite puhul mõju partnerriikide majandusele.

2.2.2. ELi õiguste jõulisem jõustamine

EL peab kandma hoolt selle eest, et tema partnerid järgivad samu eeskirju ja täidavad oma kohustusi. See on hädavajalik nii majanduslikust kui ka poliitilisest seisukohast ning selle aluseks on komisjoni ja liikmesriikide pidev järelevalve ja partneritega tehtav koostöö. Kui diplomaatiline sekkumine ebaõnnestub, ei kõhkle EL kasutamast WTO vaidluste lahendamise mehhanisme. EL on üks kõige aktiivsemaid ja edukamaid WTO

¹⁸ Euroopa Komisjoni teatis „Kaubandus, majanduskasv ja intellektuaalomand”, COM(2014) 389.

¹⁹ Euroopa Komisjoni teatis „ELi roll ülemaailmses tervishoius”, COM(2010) 128.

vaidluste lahendamise mehhanismide kasutajaid, seades esmatähtsaks õiguslikult usaldusväärsed, majanduslikult olulised ja süsteemse mõjuga juhtumid²⁰.

Kaubanduslepingutest peavad võimalikku kasu saama kõik ELi liikmesriigid. See eeldab tihedat koostööd komisjoni, liikmesriikide ja ELi tööstuse vahel, et tegeleda selliste küsimustega nagu korduvad turulepääsu taotlemise menetlused, mis võivad lahknevate tulemuste tõttu põhjustada tarbetuid viivitusi ja kulusid. Eeskätt puudutab see põllumajanduslikku toidutööstust, kus EL on maailma suurim eksportija, kuid ei pruugi selliste tõkete tõttu kasutada ära kogu oma potentsiaali. Tagamaks, et 28 ELi liikmesriigist pärit eksporti koheldaks võrdselt, on ülimalt oluline tunnustada ELi põllumajanduslikus toidutööstuses ühtse üksusena. Samal ajal võib ELil olla vaja mõelda selle peale, kuidas pakkuda selle probleemi lahendamiseks kaubanduspartneritele tagatise, mida nad soovivad.

Samuti peab EL seisma dumping- ja subsiidiumivastaste meetmetega kindlalt ebaõiglaste kaubandustavade vastu. See on vajalik selleks, et täita ELi kohustust seoses avatud turgudega. EL on kogu maailmas üks peamisi kaubanduse kaitsevahendite kasutajaid. Sellega tagatakse menetluste range järgimine ja võetakse arvesse kõiki liidu huve.

Komisjon:

- arendab välja sidusama arusaama majandusdiplomaatiast, tagades, et ELi kaubandus- ja investeerimishuvide toetamiseks kasutatakse kõiki ELi diplomaatilisi vahendeid;
- kasutab vajaduse korral vaidluste lahendamise mehhanisme, sealhulgas vabakaubanduslepingutes;
- kasutab hiljutistes vabakaubanduslepingutes kokku lepitud vahendusmehhanismi, et kõrvaldada kiiresti mittetariifsed tõkked;
- teeb kindlaks olukorrad, kus me võiksime kõige tõhusamalt saada kasu ELi ühtse turu saavutustest (eriti põllumajanduslikus toidutööstuses), mis võimaldab veelgi paremini turule pääseda. Komisjon tegeleb ka juhtumitega, kus meie kaubanduspartnerid kohtlevad ELi liikmesriike erinevalt;
- pöörab kaubanduse kaitsmisel erilist tähelepanu subsideerimisele ja üha problemaatilisemaks muutuvale eeskirjade täitmisest kõrvalehoidmisele ning
- annab ülevaate kaubanduse kaitsevahendite kasutamisest, hinnates nende tõhusust ja tulemuslikkust.

2.2.3. Rohkem tähelepanu väikeettevõtluks

Uuele turule mineku kulud mõjutavad VKEsid rängemalt kui suuremaid ettevõtjaid. Asutamise, vastavushindamise, toodetele lubade taotlemise ja kutseoskustasemete tunnustamise nominaalkulud võivad olla samad, kuid nende mõju on suurem VKEde puhul, kellel on rahvusvahelistumiseks, uutele turgudele minekuks, kaubandus- ja investeerimistõkete ületamiseks ning õigusnormide järgimiseks vähem vahendeid. Seepärast peaks kaubanduslepingute kaudu toimuv jõuline tõkete kaotamine ja õigusnormide lähendamine tooma kasu iseäranis VKEdele.

Sama asümmeetria kehtib turulepääsuvõimalusi käsitleva teabe kättesaadavuse puhul. Suured ettevõtjad võivad endale lubada õigusnõuete kohta õiguslase ja majandusliku nõu küsimist, kuid VKEde jaoks on see keerulisem. Vabakaubanduslepingute raames saab näiteks luua valitsuse veebisaidid, mis toimivad keskse allikana, kust leiab kogu teabe asjakohaste tooteid käsitlevate nõuete kohta.

²⁰ https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm

Komisjon:

- võtab kõikidel läbirääkimistel vaatluse alla spetsiaalselt VKEdele keskenduvad sätted, sealhulgas neile mõeldud veebiportaalid, et hõlbustada juurdepääsu teabele, mis on seotud tooteid käsitlevate nõuetega välisurgudel, vabakaubanduslepingute pakutavate võimalustega ja olemasoleva toega;
- võtab kõikides kaubandus- ja investeerimisläbirääkimistel arutatavates peatükkides arvesse VKEde eripärasid;
- kooskõlastab oma tegevust riiklike kaubanduse edendamise strateegiate ja VKEde rahvusvahelistumispuüdlustega, näiteks tõhustatud rakendamisalase koostöö raames, ning
- korraldab korrapäraselt uuringuid tõkete kohta, millega VKEd konkreetsetel turgudel kokku puutuvad, ja teeb tihedamat koostööd VKEde esindusorganitega, et mõista paremini VKEde vajadusi.

2.2.4. Tõhusamad vahendid, mis aitavad töötajatel muutustega kohaneda

Nagu juba märgitud, on kaubandus eurooplastele tähtis töökohtade allikas – eksport toetab ELis peaaegu igat seitsmendat töökohta. Kaubandus hõlmab ka struktuurimuutust, mis aitab majandust tulevikutöökohtade loomiseks ette valmistada. See muutus võib aga mõnele piirkonnale ja töötajale kaasa tuua ajutised häired, kui uus konkurents osutub mõne ettevõtja jaoks liiga tihedaks. Komisjon võtab seda olukorda kaubandusläbirääkimistel arvesse, tagades piisavad üleminekuperioodid, tehes teatavate sektorite puhul erandeid või kasutades tariifikvoote ja kaitseklausleid. Selle tulemusel on kahjulik mõju uute kaubanduslepingute rakendamisel üldjuhul väiksem, nagu näitab ELi ja Lõuna-Korea vabakaubandusleping. Hoolimata murest, mida väljendati enne kõnealuse lepingu jõustumist, ei toonud leping kaasa ELi tööstust kahjustavat impordilainet, mistõttu ei olnud vajadust võtta kasutusele lepingus ette nähtud järelevalvemehhanismi ega algatada ühtki kaitsemeetmeid käsitlevat uurimist.

Inimeste jaoks, kelle puhul mõju on otsene, ei ole aga selline muutus väike. See on tõsine isiklik väljakutse. Uue töökoha leidmiseks tuleb sageli omandada uued oskused, kohaneda uute tööviisidega või kaaluda töövõimalusest kinnihaaramiseks kolimist mõnda teise piirkonda või ELi liikmesriiki – ükski neist valikutest ei ole lihtne. Seepärast vajavad inimesed nii aega kui ka tuge, et end muutuseks ette valmistada ja selle aset leidmisel kohaneda.

Sel põhjusel on tähtis tegeleda aktiivselt muutuste juhtimisega, et jagada üleilmastumisega kaasnev kasu õiglaselt ja leevendada muutuste kahjulikku mõju. Tuleb tegeleda turu avanemise sotsiaalsete tagajärgedega.

ELi ja liikmesriikide ülesanne on tagada, et aktiivne tööturupoliitika võimaldab neil, kes kaotavad töö, leida endale kiiresti uus kas oma valdkonna konkurentsivõimelisemates ettevõtetes või hoopis uuel kutsealal. Komisjon järgib töökohtade loomise ja majanduskasvu strateegiat, mille eesmärk on hõlbustada ELis uute ja jätkusuutlike töökohtade loomist. Üks põhielement on siin hariduspoliitika, millega tuleb toetada pidevat oskuste arendamist ja valmistada töötajad ette tulevaste töökohtade tarvis. Selle eesmärgi saavutamist toetatakse ELi struktuuri- ja investeerimisfondidest.

Veel üks vahend on Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fond (EGF), mis pakub toetust kogukondadele, kes puutuvad kokku ühekordse selgelt piiritletud töökohtade kaotusega, nagu ELis asuva tehase sulgemine, mille põhjuseks on rahvusvaheline konkurents või allhangete kasutamine. Seni ei ole võimalike EGF-i sekkumismeetmete jaoks kõrvale pandud varusid asjaomase aasta jooksul kunagi täielikult ära kasutatud. Varude ülejäägile oleks võimalik leida vahendite eraldamise kriteeriumide laiendamise korral kasulik rakendus.

Komisjon:

- vaatab läbi EGF-i toimimisviisi, et muuta see tõhusamaks; ning
- edendab sotsiaalpartnerite konsultatsioone, kus käsitletakse kaubanduse ja investeringute võimalikku mõju töökohtadele, eelkõige strateegiliste innovatsioonikavade raames,

3. Läbipaistvam kaubandus- ja investeerimispoliitika

Kaubanduspoliitika teemal ei ole kunagi arutletud nii palju kui praegu. Paljud küsivad, kas selle eesmärk on toetada Euroopa üldisi huve ja põhimõtteid või suurettevõtjate kitsaid eesmärke. Seda, et hiljutistel läbirääkimistel, eriti TTIP teemal, on keskendutud reguleerimisega seotud küsimustele, näeb mõni ohuna ELi sotsiaalsele ja regulatiivsele mudelile. Peale selle suurenes Lissaboni lepinguga ELi vastutus investeringute kaitsmise ja vaidluste lahendamise eest, mis tõi kaasa kirgliku arutelu selle üle, kas liikmesriikides sellise kaitse tagamiseks seni välja töötatud mehhanismid kahjustavad ELi ja selle liikmesriikide reguleerimisõigust. Kolmas praeguse kaubandusteemalise avaliku mõttevahetuse aspekt on see, et tarbijad on üha teadlikumad maailma eri paigus asuvates tootmisrajatistes valitsevatest sotsiaalsetest ja keskkonnatingimustest ning inimõiguste austamisest ning tunnevad selle pärast üha enam muret. Samuti vaadeldakse üha rohkem seda, milline on vabakaubanduslepingute mõju kolmandatele riikidele, eeskätt vähim arenenud riikidele.

Komisjon suhtub nendesse teemadesse tõsiselt. Poliitika kujundamine peab olema läbipaistev ja arutelu peab tuginema faktidele. Poliitika kujundamisel tuleb reageerida inimeste murele ELi sotsiaalse mudeli pärast. Komisjon peab järgima poliitikat, mis toob kasu kogu ühiskonnale ning edendab peamiste majandushuvide kõrval Euroopa ja üldisi standardeid ja väärtusi, seades suurema rõhu säästvale arengule, inimõigustele, maksudest kõrvalehoidmisele, tarbijakaitsesele ning vastutustundlikule ja õiglasele kaubandusele.

3.1. Tihedam koostöö liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja kodanikuühiskonnaga

Ka Euroopa Parlamendil, kes on nõukogu kõrval teine kaasseadusandja, on kaubanduspoliitika üle täieliku demokraatliku kontrolli tagamisel ja kaubanduspoliitikaga seotud aruandekohustuse täitmise tagamisel keskne roll. Parlament ja komisjon on süvendanud oma suhtlust, nii et parlament osaleb aktiivselt igas läbirääkimiste etapis.

Samuti suurendab komisjon oma püüdlusi edendada informeeritud arutelu liikmesriikides ja sügavamad dialoogi kodanikuühiskonnaga üldiselt. See on võimalus suurendada inimeste teadlikkust käimasolevatest ja kavandatavatest kaubandus- ja investeerimisläbirääkimistest ning saada asjaomastelt sidusrühmadelt tagasisidet.

Kooskõlas parema õigusloome tegevuskavaga²¹ hinnatakse iga olulise kaubanduspoliitika valdkonna algatuse puhul selle mõju. Oluliste kaubanduslepingute üle peetavate läbirääkimiste käigus korraldab komisjon säästva arengu mõju hindamise, mis võimaldab analüüsida põhjalikumalt kaubanduslepingute võimalikku majanduslikku, kaubanduslikku ja keskkonnamõju, sealhulgas VKEdele, tarbijatele, konkreetsetele majandussektoritele, inimõigustele ja arengumaadele. Komisjon analüüsib ka lepingute majanduslikku mõju pärast nende sõlmimist ja korraldab pärast nende täielikku rakendamist järelhindamise. Mõjuhinnangud ja järelhindamine on vajalikud selleks, et kujundada usaldusväärne, läbipaistev ja tõenduspõhine kaubanduspoliitika.

Komisjon:

- muudab TTIP raames tehtava tihedama koostöö Euroopa Parlamendiga reegliks kõikide läbirääkimiste puhul;
- suhtleb kodanikuühiskonna ja kodanikega peetavates dialoogides aktiivselt kodanikuühiskonnaga ja avalikkusega üldiselt. Volinikud külastavad korrapäraselt liikmesriike ja nende parlamente; ning
- kutsub liikmesriikide valitsusi üles käituma kaubandusteemalistel aruteludel proaktiivsemalt.

²¹ Euroopa Komisjoni teatis „Parem õigusloome paremate tulemuste saavutamiseks – ELi tegevuskava”, COM(2015) 215.

3.2. Avatum poliitikakujundamise protsess

Parema õigusloome jaoks on läbipaistvus hädavajalik. Läbipaistvuse puudumine kahjustab ELi kaubanduspoliitika õiguspärasust ja vähendab avalikkuse usaldust. Kaubanduslääbirääkimistesse nõutakse rohkem läbipaistvust, eriti kui nende raames käsitletakse selliseid sisepoliitika küsimusi nagu õigusloome. Komisjon on astunud selle nõudmise peale enneolematuid samme, eelkõige avaldades ELi läbirääkimisettepanekud. Samamoodi on nõukogu teinud avalikuks TTIP ning teenustekaubanduse lepingu läbirääkimisjuhised. Lisaks avaldab komisjon oma veebisaidil teavet kõikide kohtumiste kohta, mida Euroopa Komisjoni liikmed, nende kabinetide liikmed ja peadirektorid on huvitatud esindajatega pidanud.

Läbipaistvus tuleks tagada läbirääkimistsükli kõikides etappides, alates eesmärkide püstitamisest kuni läbirääkimiste endini, samuti läbirääkimiste järgses etapis.

Lisaks olemasolevatele meetmetele komisjon:

- kutsub läbirääkimiste alustamisel nõukogu üles avalikustama kõik vabakaubanduslepingu läbirääkimisjuhised kohe pärast nende vastuvõtmist;
- laiendab läbirääkimiste käigus TTIPga seotud tava avaldada veebis ELi dokumendid kõikide kaubandus- ja investeerimislääbirääkimiste kohta ning teeb kõikidele uutele partneritele selgeks, et läbirääkimistel tuleb järgida läbipaistvuspõhimõtet, ning
- avaldab pärast läbirääkimiste lõppu viivitamata lepingu teksti olemasoleval kujul, ootamata ära selle juriidilise toimetamise lõpuleviimist.

Läbipaistvust tuleks veelgi suurendada ka kaubanduse kaitsmise valdkonnas. Ehkki EL läheb juba praegu WTO avatuse nõuetest kaugemale, saab teha veelgi rohkem.

Komisjon:

- tagab alates 2016. aasta esimesest poolest huvitatud isikutele kaubanduse kaitsega seotud juhtumite puhul suurema läbipaistvuse, võimaldades neil näiteks pääseda spetsiaalse veebiplatvormi kaudu lihtsamini juurde arvukamatele dokumentidele;
- tagab alates 2016. aasta esimesest poolest üldsusele suurema läbipaistvuse, avaldades näiteks kaebuste mittekonfidentsiaalsed versioonid ja olemasolevate meetmete läbivaatamise taotlused, sealhulgas aegumise läbivaatamise taotlused, ning
- uurib algatusi, mis suurendavad läbipaistvust keskmise tähtaja jooksul veelgi, näiteks võimalust parandada huvitatud isikute seaduslike esindajate juurdepääsu dumpinguvastaste ja subsidiumivastaste uurimiste toimikutele ning hõlbustades ka üldsuse juurdepääsu mittekonfidentsiaalsetele toimikutele.

4. Väärtustel põhinev kaubandus- ja investeerimispoliitika

Kaubandusvaldkonnas ei kavatse komisjon muuta ainult poliitikakujundamise protsessi. Avalikkusele valmistavad muret olulised küsimused, näiteks viis, kuidas käsitletakse kaubanduslepingutes õigusloomet ja investeerimist, ning ELi kaubanduspoliitika kokkusobivus Euroopa üldisemate väärtustega.

4.1. Suurem valmidus täita avalikkuse ootusi õigusloome ja investeerimise suhtes

4.1.1. Tarbijatele kindlustunde tagamine üleilmse majanduse kontekstis ostetavate toodete puhul

Tarbijad on kaubandustõkete kaotamisest võitnud, sest selle tulemusel on nende ees suurem valik madalama hinnaga tooteid. Tänapäeval on eurooplastel juurdepääs toodetele kõikidest maailmajagudest ning tänu reisimise lihtsustumisele ja digitaalvõrgustikele saavad nad osta teenuseid. Uute kaubanduslepingutega saab laiendada odavama hinnaga toodete hulka veelgi. Ent tarbijad mõtlevad ka kasutatavate toodete ohutusele ning inimõiguste, töötaja õiguste ja keskkonna austamisele nende toodete valmistamisel.

Tarbijatel on õigus teada, mida nad ostavad, et teha teadlikke otsuseid. ELi ühtse turu eeskirjad tähendavad, et tarbijad võivad teistest ELi liikmesriikidest ostetavaid tooteid täielikult usaldada. ELi tervise-, ohutus-

tarbijakaitse-, töö- ja keskkonnanõuandkirjad on maailmas ühed kõige kaitsemad ja tõhusamad. Kuid kõikjal selliseid eeskirju ei ole. Avatud üleilmse majanduses valmivad tooted väärtusahelates, mis läbivad ühtmoodi nii arenenud majandusega kui ka alles areneva majandusega riike, ning seepärast on keerulisem tagada tarbijatele ostude sooritamise puhul kindlustunne. Komisjon peab selle olukorra tegelema.

ELi kaubandus- ja investeerimispoliitika peab arvesse võtma tarbijate muresid. Selleks tuleb tugevdada ettevõtja sotsiaalse vastutusega seotud algatusi ja nõuetekohast hoolsust tooteahelas, keskendudes inimõiguste austamisele ning väärtusahelate sotsiaalsetele – sealhulgas töötaja õigused – ja keskkonnanõuetele (vt punkt 4.2.3). Samal ajal peavad liikmesriikide valitsused täitma ka oma kohustust jõustada ELi õigusnormid nii imporditava kaupade ja teenuste kui ka oma riigis toodetud toodete puhul.

Samuti saab regulatiivne koostöö (vt punkt 2.1.4) aidata edendada rangeid standardeid. Kaasates partnerid regulatiivsesse koostöösse, saab komisjon vahetada ideid ja parimaid tavasid ning edendada ELi standardeid viisil, mis aitab tarbijatel kõikjal kasu saada kõige kõrgemast ja tõhusamast kaitsetasemest. Kaubanduslepingud on vahend, millega anda sellisele dialoogile poliitiline tõuge. Ent erinevalt tavapäraest kaubanduslepingutest ei tähenda regulatiivne koostöö kompromissidele minekut või eeskirjadega kauplemist.

Komisjon:

- lubab kooskõlas ELi kaubanduspoliitikaga, et ükski ELi kaubandusleping ei too kaasa sellist tarbija-, keskkonna-, sotsiaal- või töökaitse taset, mis on praegu Euroopa Liidus pakutavast tasemest madalam, ning et nendega ei piirata ELi ja liikmesriikide võimalust võtta tulevikus meetmeid õiguspärase poliitikaeesmärkide saavutamiseks kaitsetaseme põhjal, mida nad peavad asjakohaseks. Igasugune kaubanduslepinguga seotud kaitse taseme muudatus saab tähendada ainult selle tõstmist ülespoole;
- teeb koostööd tarbijaühenduste, eksperdirühmade ja asjakohaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega, kandmaks hoolt selle eest, et kaubandus- ja investeerimispoliitika on kooskõlas tarbijate nõuetega, ning
- tõhustab nii mõjuhindangutes kui ka järelehindamistes analüüsi, mis käsitleb kaubanduspoliitika mõju tarbijatele.

4.1.2. Uue investeerimispoliitika edendamine

Ajal, mil komisjoni majanduslike prioriteetide keskmeks on investeringute hoogustamine, on investeringute kaitse ja vahekohtumenetlused tekitanud tulise arutelu õigluse üle ja vajaduse üle säilitada riigiasutuste reguleerimisõigus nii ELis kui ka partnerriikides, eriti TTIP läbirääkimiste raames.

Viimase 50 aasta jooksul on riigid loonud tiheda üleilmse võrgustiku enam kui 3 200 kahepoolsest investeerimislepingust – neist 1 400 puudutab ELi liikmesriike – eesmärgiga kaitsta ja edendada investeerimist.

Praegune arutelu on heitnud valgust sätete rikkumise ohule, mis esineb paljude selliste lepingute puhul, samuti läbipaistvuse ja vahekohtunike sõltumatuse puudumisele. Vajadust reformi järele tunnistatakse kogu maailmas ning „ehkki peaaegu kõik riigid on hõlmatud üleilmse investeerimiskorraga ja kaalul on nende reaalsed huvid, ei tundu keegi tegelikult olevat selle korraga rahul”, nagu on toonitatud ühes hiljutises UNCTADi aruandes²². Küsimus ei ole selles, kas seda süsteemi tuleks muuta, vaid kuidas seda tuleks teha. Kuigi hetkeolukorra säilitamine ei ole lahendus, jääb investeringute kaitse põhieesmärk samaks, sest endiselt tekitavad probleeme eelarvamused välisinvestorite suhtes ja omandiõiguste rikkumine.

ELil on kõige paremad võimalused ja eriline kohustus juhtida üleilmse investeerimiskorra reformi, sest ta on selle looja ja peamine elluviija. Komisjon, kellel on investeringute kaitse vallas uued kohustused, kuivõrd Lissaboni lepinguga anti pädevus selles valdkonnas ELile, on võtnud selle reformi üheks oma põhiülesandeks ja on valmis hakkama üleilmset selle eestvedajaks. Komisjon on juba alustanud süsteemi reformimist TTIP²³ raames.

Komisjon:

²² Unctad, World Investment Report, 2015.

²³ Komisjoni eelnõu TTIP investeerimispeatüki kohta, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/september/tradoc_153807.pdf

- lisab esimese sammuna kahepoolsetesse lepingutesse tänapäevased sätted, pöörates suuremat tähelepanu riigi reguleerimisõigusele, mida ei ole varem piisavalt rõhutatud. ELi kahepoolsete lepingutega hakatakse muutma investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise vana mehhanismi avaliku investeerimiskohtu süsteemiks, mis koosneb esimese astme kohtust ja apellatsioonikohtust ning tegutseb nagu tavaline kohus. Koostatakse selge tegevusjuhend, et vältida huvide konflikte, ning kasutatakse sõltumatuid kohtunikke, kelle hea tehniline ja õiguslik kvalifikatsioon on võrreldav kvalifikatsiooniga, mida nõutakse selliste alaliste rahvusvaheliste kohtute liikmetelt nagu Rahvusvaheline Kohus ja WTO vaidluste lahendamise organ;
- teeb samal ajal koostööd partneritega, et saavutada üksmeel täieõigusliku alalise rahvusvahelise investeerimiskohtu moodustamise küsimuses;
- toetab pikemas plaanis investeerimiseeskirjade lisamist WTO eeskirjadesse. See oleks võimalus lihtsustada ja ajakohastada praegust kahepoolsete lepingute võrgustikku, et luua selgem, õiguspärasem ja kaasavam süsteem, ning
- enne oma volituste lõppu annab ülevaate tehtud edusammudest, vaatab läbi 2010. aasta teatise rahvusvaheliste investeeringute kohta²⁴ ja kavandab edasised sammud.

4.2. Kaubanduse tegevuskava, et edendada säästvat arengut, inimõigusi ja head valitsemistava

ELi lepingutega kohustatakse ELi edendama oma väärtusi, sealhulgas vaesemate riikide arengut ning rangeid sotsiaalseid ja keskkonnastandardeid, ning austama inimõigusi kogu maailmas. Seepärast peab kaubandus- ja investeerimispoliitika olema kooskõlas teiste ELi välistegevuse vahenditega.

Üks ELi eesmärke on kanda hoolt selle eest, et majanduskasv käib käsikäes sotsiaalse õigluse, inimõiguste austamise, rangete töö- ja keskkonnastandardite ning tervise ja ohutuse kaitsega. See kehtib nii välis- kui ka sisevalitsemise, sealhulgas kaubandus- ja investeerimispoliitika kohta. EL on olnud teerajaja säästva arengu eesmärkide lõimimisel kaubanduspoliitikasse ja kaubanduse muutmisel tõhusaks vahendiks, et edendada säästvat arengut kogu maailmas. Seda, kui tähtis on kaubanduspoliitika võimalik mõju säästvale arengule, kinnitati hiljuti uuesti säästva arengu tegevuskavas aastani 2030, sealhulgas säästva arengu eesmärkides, mis suunab üleilmset tegevust järgmisel 15 aastal.

4.2.1. Kaubanduse ja investeeringute kasutamine kaasava majanduskasvu toetamiseks arengumaades

EL on esirinnas seoses kaubanduspoliitika kasutamisega vaesemate riikide arengu edendamiseks.

- **ELi turg on arengumaade ekspordile kõige rohkem avatud.** 2001. aasta algatus „Kõik peale relvade”²⁵ oli pöördeline, avades ELi turu vähim arenenud riikidele täielikult, rakendamata tariife või kvoote. See on olnud tõhus. Kui energia kõrvale jätta, impordib EL vähim arenenud riikidest rohkem kui USA, Kanada, Jaapan ja Hiina kokku. Samuti on EL sõlminud edukad majanduspartnerluslepingud Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega, viimasel ajal eelkõige Aafrikas (vt punkt 5.2.3).
- **ELi eesmärk on toetada arengut, võimaldades riikidel ühineda piirkondlike ja üleilmsete väärtusahelatega ja neis ülespoole liikuda.** EL on muutnud leebemaks oma üldiste tariifsete soodustuste kavas sisalduvad päritolureeglid. Need on nüüd lihtsamad ja kergemini järgitavad ning pakuvad rohkem võimalusi hangeteks, mis põhinevad piirkondlikul ja piirkondadeüleisel kumulatsioonil riikide vahel. EL ja selle liikmesriigid on juhtinud ka üleilmseid kaubandusabi alaseid jõupingutusi, andes enam kui kolmandiku üleilmsest toetusest ehk 11 miljardit eurot aastas.
- **Kooskõlas poliitikavaldkondade arengusiduse põhimõttega** peab EL kandma hoolt selle eest, et tema kaubandus- ja investeerimisalgatused aitavad tagada jätkusuutliku majanduskasvu ja luua töökohti ning vähendavad nii palju kui võimalik igasugust kahjulikku mõju vähim arenenud riikidele ja teistele kõige enam abi vajavatele riikidele. See on eriti tähtis seoses TTIPga, kuna EL ja USA on arengumaade kaupade ja teenuste jaoks maailma kaks kõige olulisemat turgu.

²⁴ Komisjoni teatis „Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika poole”, COM(2010) 343.

²⁵ Nõukogu määrus 2001/416/EÜ, 28. veebruar 2001, EÜT L 60.

Komisjon:

- teeb 2018. aastaks üldiste tariifsete soodustuste kava vaahendamise, võttes eelkõige õppust säästvat arengut ja head valitsemistava stimuleeriva erikorra raames tehtud peamistest edusammudest. Hindamine annab ka võimaluse võtta arvesse kogemusi, mis on saadud seoses kaupade suhtes kohaldatud soodustustega, ja kaaluda algatuse „Kõik peale relvade” raames samalaadsete soodustuste tegemist vähim arenenud riikide teenuste puhul kooskõlas hiljuti WTOs kokku lepitud vähim arenenud riikide teenuseid käsitleva erandiga;
- vaatab koos ELi liikmesriikidega läbi ELi 2007. aasta ühise kaubandusabistrateegia,²⁶ et suurendada arengumaade suutlikkust kasutada kaubanduslepingutega pakutavaid võimalusi, kooskõlas säästva arengu tegevuskavaga aastani 2030;
- näeb TTIP ja teiste õigusloomeküsimumste üle peetavate läbirääkimiste raames ette lahendused, mis tihendavad laiemat rahvusvahelist õigusalasat koostööd ja avaldavad kaudselt kasulikku mõju kolmandatele riikidele, eriti arengumaadele;
- analüüsib säästva arengu mõju hindamise raames põhjalikult uute vabakaubanduslepingute võimalikku mõju vähim arenenud riikidele, et kavandada vajaduse korral kõrvalmeetmeid, ning
- jätkab Doha vooru lõpuleviimise käigus vähim arenenud riikide seisukohast olulise paketi toetamist, ärgitab G20, WTOd ja teisi mitmepoolseid foorumeid jälgima lähemalt kolmandate riikide proteksionistlike meetmete mõju vähim arenenud riikidele ja seda, kuidas neid meetmeid kaotada.

4.2.2. Säästva arengu edendamine

EL näitab teed ka kaubanduspoliitika kasutamisel säästva arengu sotsiaalse ja keskkonnavalase samba tugevdamiseks. Seda tehakse positiivsel, stiimulipõhisel viisil, ilma varjatud proteksionistliku tagamõtteta.

- **Säästvat arengut ja head valitsemistava stimuleeriv erikord on uuenduslik vahend, mis pakub inimõiguste, säästva arengu ja hea valitsemise vallas** meetmeid ja tuge riikidele, kes on võtnud kohustuse rakendada kõnealustes valdkondades peamisi rahvusvahelisi konventsioone.
- **ELil on väga oluline roll keskkonnatoodete lepingu teemal peetavate läbirääkimiste edendamisel koos 16 teise WTO mõjuvõimsa liikmega.** Eesmärk on lihtsustada kaubandust selliste esmatähtsate keskkonnahoidlike tehnoloogiate vallas nagu taastuvenergia tootmine, jäätmekäitlus ja õhusaaste kontroll, aidata võidelda kliimamuutuste vastu ja kaitsta keskkonda.
- **Hiljutised ELi vabakaubanduslepingud sisaldavad järjekindlalt ka sätteid kaubanduse ja säästva arengu kohta.** Eesmärk on eeskätt maksimeerida hoogsama kaubanduse ja investeerimise potentsiaali inimväärse töö ja keskkonnakaitse tagamisel, sealhulgas võitluses kliimamuutuste vastu, ning teha partnerriikidega koostööd, et suurendada läbipaistvust ja kodanikuühiskonna kaasatust. Sätted võimaldavad ka sõltumatut ja erapooletut läbivaatamist.

Vabakaubanduslepingute jõustumisel peab EL tagama kaubandust ja säästvat arengut käsitlevate sätete tõhusa jõustamise ja kasutamise, pakkudes selleks muu hulgas arengukoostöö kaudu asjakohast tuge. See on otsustav samm selle poole, et muutused leiaksid aset kohapeal. Töötaja õiguste ja keskkonnakaitsega seotud kohustuste täitmine võib olla mõne meie kaubanduspartneri jaoks suur proovikivi. Komisjon on valmis kaubanduspartnereid abistama, et olukorda parandada. Abi- ja koostööprogrammide parem kooskõlastamine nendes valdkondades laseb ELil kasutada võimalusi ja luua selle väärtustel põhineva tegevuskava edendamiseks tihedamad kaubandussuhted.

Komisjon:

- keskendub vabakaubanduslepingute säästva arengu alaste sätete rakendamisele. Need sätted peaksid olema liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja sidusrühmadega vabakaubanduslepingu rakendamiseks loodava tõhustatud partnerluse, nagu ka kodanikuühiskonnaga peetava dialoogi põhikomponent;

²⁶ Euroopa Liidu Nõukogu järeldused: „EU Strategy on Aid for Trade: Enhancing EU support for trade-related needs in developing countries” (ELi kaubandusabi strateegia: suurendada ELi toetust arenguriikide kaubandusega seotud vajadustele), dokument 14470/07, 29. oktoober 2007.

- seab vabakaubanduslepingute ja üldiste tariifsete soodustuste kava rakendamisel esikohale töö, mida tehakse töötaja õiguste põhireeglite tõhusaks rakendamiseks (lapstööjõu ja sunniviisilise töö kaotamine, töökohal rakendatav diskrimineerimiskeeld, ühinemisvabadus ja kollektiivläbirääkimiste õigus), ning töötervishoiu ja tööohutuse;
- asetab vabakaubanduslepingutes ja nende rakendamisel veelgi tähtsamale kohale loodusvarade (elurikkus, muld ja vesi, metsad ja puit, kalapüük ja elusloodus) säästva majandamise ja kaitse ning võitluse kliimamuutuste vastu;
- teeb ettepaneku siduda kaubanduspoliitika vahendid, mille eesmärk on töötaja õiguste ja keskkonna kaitsmine (üldiste tariifsete soodustuste kava, vabakaubanduslepingute säästvat arengut käsitlevad sätted), paremini nendes valdkondades võetavate abi- ja koostöömeetmetega, et aidata meie partneritel tagada kõrgetasemeline kaitse;
- arendab kõikides kaubandus- ja investeerimislepingutes põhjanevat ja uuenduslikku säästva arengu peatükki; TTIP puhul peaks see hõlmama kõikide Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) põhikonventsioonide kohaste peamiste töötaja õigustega seotud kaugeleulatuvaid kohustusi, nagu ka kohustust tagada kõrgetasemeline töötervishoid ja tööohutus ning inimväärset töötingimused kooskõlas ILO inimväärse töö tegevuskavaga. Samuti peaks see seoses mitmepoolsete keskkonnalepingutega sisaldama ulatuslikke kohustusi keskkonnakaitse vallas;
- võtab kõikides vabakaubanduslepingute asjakohastes valdkondades (nt energia ja toorained või riigihanked) arvesse säästva arengu alaseid kaalutlusi ning
- toetab keskkonnatoodete lepingu teemal peetavatel läbirääkimistel arvestatava tulemuse saavutamist. Eesmärk peaks olema kaotada keskkonnahoidlike toodete tariifid, avada keskkonnahoidlikele teenustele turud ja luua mehhanism, millega kõrvaldada tulevikus mittetariifsed tõkked. Komisjon tahab muuta uute toodete loetellu lisamise lihtsaks ja lubada võimalikult paljudel riikidel algatusega ühineda.

4.2.3. Tarneahelate vastutustundliku haldamise tagamine

Et viia kaubanduspoliitika kooskõlla Euroopa väärtustega, on hädavajalik hallata üleilmseid tarneahelaid vastutustundlikult. EL on juba astunud samme konkreetsete partneritega (nt Bangladeshis säästva arengu kokkulepe ja töötaja õiguste alane algatus Myanmaris/Birmaga) ja konkreetsetes küsimustes (konfliktimineraalide algatus,²⁷ ebaseaduslikku raie käsitlevad õigusaktid,²⁸ biokütuste säästlikkuse kriteeriumid,²⁹ ettevõtjate aruandlus tarneahelatega seotud küsimustes,³⁰ mäe- ja raie tööstuse ettevõtetele valitsustele tehtavate maksete läbipaistvus³¹). Komisjon arendab neid strateegiaid lähiaastail veelgi. Need on keerulised ning nendes tuleb kaasata kõikvõimalikud avaliku ja erasektori ning kodanikuühiskonna toimijad, et teha inimeste jaoks kohapeal otstarbekaid muudatusi. Samuti hõlmavad need hulka leebid ja uuenduslikke vahendeid ning õigusaktide muudatusi.

Komisjon:

- aitab koos kõrge esindajaga rakendada ÜRO ettevõtluse ja inimõiguste alaseid aluspõhimõtteid, ÜRO globaalset kokkulepet ning ILO kolmepoolset deklaratsiooni rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika kohta ning kutsub ELi kaubanduspartnereid üles järgima neid rahvusvahelisi põhimõtteid, eelkõige OECD juhiseid rahvusvahelistele ettevõtetele;
- edendab aktiivselt konfliktimineraalide ja ebaseadusliku raie suhtes kohaldatavate ELi edasipüüdlike käsitlusviiside rakendamist rahvusvahelisel tasandil, tuginedes OECD, ÜRO ja G7 tööle;

²⁷ Euroopa Komisjoni ettepanek määruse kohta, COM(2014) 111.

²⁸ Määrus 2010/995/EL, 20. oktoober 2010, ELT L 295; komisjoni delegeeritud määrus 2012/363/EL, 23. veebruar 2012, ELT L 115; komisjoni rakendusmäärus 2012/607/EL, 6. juuli 2012, ELT L 177.

²⁹ Komisjoni määrus 2014/1307/EL, 8. detsember 2014, ELT L 351; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/28/EÜ, 23. aprill 2009, ELT L 140.

³⁰ Direktiiv 2014/95/EL, 22. oktoober 2014, ELT L 330. direktiiv 2013/34/EL, 26. juuni 2013, ELT L 182.

³¹ Direktiiv 2013/50/EL, 22. oktoober 2013, ELT L 294.

- teeb tihedat koostööd ILO ja OECDga, et töötada välja üleilmne lähenemisviis töötingimuste parandamisele rõivasektoris;
- teeb kindlaks uued valdkondlikud või geograafilised võimalused edasiste vastutustundliku tarneahela partnerlussuhete jaoks ja hindab neid võimalusi ning
- suurendab tarneahelate läbipaistvust ja parandab tarbijate teavitamist, luues suurtele ELi ettevõtjatele lisastiimulid tarneahela hoolsusmeetmetest aru andmiseks, eelkõige avaldades igal aastal vastutustundlikust tarneahelast aru andvate ettevõtjate loetelu³².

4.2.4. Õiglase ja eetilise kaubanduse kavade edendamine

Õiglase ja eetilise kaubanduse kavade edendamine kajastab ELi tarbijate nõudlust ja aitab töötada kolmandate riikide väiketootjate jaoks välja säästlikumad kaubandusvõimalused. Tänapäeval jääb nii tootjatel kui ka ELi tarbijatel vajaka teabest, kuidas kasutada õiglase kaubanduse kavu. Komisjonil on selle seose hõlbustamisel ning teadlikkuse suurendamisel oma osa nii pakkumise kui ka nõudluse poolel.

Komisjon:

- kasutab vabakaubanduslepingute rakendamiseks olemasolevat struktuuri, et edendada õiglast kaubandust ja muid jätkusuutlikkuse tagamise kavu, nagu ELi mahepõllumajanduse kava;
- käsitleb õiglast ja eetilist kaubandust ELi kaubandusabistrateegia peatsel läbivaatamisel süstemaatilisemalt ja annab oma kaubandusabi aastaaruande osana igal aastal teada õiglase kaubandusega seotud projektidest;
- edendab ELi delegatsioonide kaudu ja koostöös kõrge esindajaga kolmandate riikide väiketootjate suhtes rakendatavaid õiglase ja eetilise kaubanduse kavu, tuginedes olemasolevatele parimate tavade algatustele;
- toetab innukamalt sellistel rahvusvahelistel foorumitel nagu Rahvusvaheline Kaubanduskeskus tehtavat tööd, et koguda õiglase ja eetilise kaubanduse kohta turuandmeid, mille põhjal saaks jälgida turgude arengut, ning
- töötab välja algatused, millega süvendada ELis teadlikkust, tehes eelkõige auhinna „Õiglase ja eetilise kaubandusega ELi linn” võimaliku väljaandmise kaudu koostööd ELi kohalike omavalitsustega.

4.2.5. Inimõiguste edendamine ja kaitsmine

Koos teiste ELi poliitikavaldkondadega, eeskätt välispoliitika ja arengukoostööga, võib kaubanduspoliitika olla võimas vahend, millega edendada inimõigusi kolmandates riikides. Erilist tähelepanu väärrib üleilmsetes tarneahelates aset leida võiv inimõiguste rikkumine, näiteks kõige rängemad lapstööjõu kasutamise vormid, vangide sunniviisiline töö, inimkaubandusest ja maa hõivamisest tulenev sunniviisiline töö. ELi kahepoolsetesse vabakaubanduslepingutesse, ühepoolsetesse soodustuste kavadesse (eriti säästvat arengut ja head valitsemistava stimuleerivasse erikorda) ja ELi ekspordikontrolli poliitikasse on kaasatud üha enam inimõigustega seotud kaalutlusi. Näiteks on abisaajad riigid (Sri Lanka, Valgevene, Myanmar/Birma) jäänud inimõiguste tõsise ja süsteemse rikkumise korral kuni olukorra piisava paranemiseni ilma oma üldiste tariifsete soodustuste kava kohastest soodustustest. Samuti on komisjon välja töötanud suunised, mille abil uurida kaubanduspoliitika algatuste mõju inimõigustele nii ELis kui ka partnerriikides.

Komisjon taotleb piinamiseks ja surmanuhtluse elluviimiseks kasutatavate esemete ekspordi suhtes tõhusa kontrolli rakendamist ja toetab käimasolevat läbivaatamist³³. Selleks et saavutada ELi eesmärk kaotada surmanuhtlus ja kindlustada ebainimlikuks kohtlemiseks kasutatavate toodete kontroll, on ülimalt oluline tagada rakendamise järelevalve ja teabe vahetamine ametiasutuste vahel.

³² Direktiiviga 2014/95/EL nõutakse mitmekesisust käsitleva teabe ja muu kui finantsteabe avalikustamist teatavate suurettevõtjate ja kontsernide poolt.

³³ Komisjoni ettepanek: määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1236/2005 – COM(2014)0001.

Komisjon:

- tagab ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2015–2018)³⁴ kaubandus- ja investeerimisalaste sätete rakendamise;
- tihendab koos kõrge esindajaga dialoogi konkreetsete üldiste tariifsete soodustuste kavaga hõlmatud riikidega ja algatusest „Kõik peale relvade” kasu saavate riikidega, kus EL saab võitluses inimõiguste rikkumisega avaldada suurimat mõju, võttes õppust järelevalvemeetoditest, mida on rakendatud säästvat arengut ja head valitsemistava stimuleeriva erikorraga hõlmatud partnerite puhul, ning on jätkuvalt valmis peatama üldiste tariifsete soodustuste kava kohaste soodustuste kohaldamise kõige tõsisematel juhtudel;
- aitab saavutada rahvusvahelist eesmärki kaotada kõik kõige rängemad lapstööjõu kasutamise vormid³⁵ ja vangide sunniisiline töö, tehes koostööd kolmandate riikidega (eriti nendega, kelle suhtes EL kohaldab üldiste tariifsete soodustuste kava või kellega EL on sõlminud lepingud) ning edendades partnerlussuhteid ja vajaduse korral mitut toimijat hõlmavaid lahendusi;
- tõhustab nii mõjuhindangute kui ka järelhindamiste puhul analüüsi, mis käsitleb kaubanduspoliitika mõju inimõigustele, tuginedes hiljuti välja töötatud suunistele, ning
- teeb ettepaneku ajakohastada põhjalikult ELi poliitikat, mis käsitleb kaheksa kasutusega kaupade ekspordi kontrolli, sealhulgas seda, kuidas hoida ära digitaalsete seire- ja sekkumissüsteemide³⁶ väärkasutust, mis toob kaasa inimõiguste rikkumise.

4.2.6. Korruptsioonivastane võitlus ja hea valitsemistava edendamine

Korruptsioon mõjub riikide majandusele ja ühiskonnale laastavalt. See pärsib riikide arengut, moonutades riigihankeid, raisates napp avaliku sektori vahendeid, pidurdades investeringuid, takistades kaubandust ja tekitades ebaõiglast konkurentsi. See õhnestab õigusriigi põhimõtet ja kodanike usaldust.

Kaubanduspoliitika juba aitab võidelda korruptsiooni vastu, sest selle abil suureneb näiteks eeskirjade ja hankeprotsesside läbipaistvus ning tolliprotseduurid muutuvad lihtsamaks. EL pakub säästvat arengut ja head valitsemistava stimuleeriva erikorra alusel kaubandussoodustusi riikidele, kes ratifitseerivad hea valitsemistavaga seotud rahvusvahelised konventsioonid, sealhulgas ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni,³⁷ ja täidavad neid.

Kaubanduslepinguid saaks kasutada veelgi paremini, et tõkestada korruptsiooni ning tagada rahvusvaheliste konventsioonide ja põhimõtete tegelik rakendamine.

Komisjon:

- kasutab vabakaubanduslepinguid, et jälgida õigusriigi põhimõtte ja valitsemistavaga seotud ELi-siseseid reforme, ning loob konsultatsioonimehhanismi, mida rakendada süsteemse korruptsiooni ja nõrga valitsemise korral, ning
- teeb ettepaneku pidada kõikide tulevaste kaubanduslepingute puhul – alates TTIPst – läbirääkimisi kaugeleulatuvate korruptsioonivastaste sätete üle.

5. Tulevikku suunatud läbirääkimiste kava, mis kujundab üleilmastumist

³⁴ Nõukogu järeldused inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2015–2019) kohta, dokument 10897/15, 20. juuli 2015.

³⁵ Euroopa Komisjoni talituste töödokument „Trade and worst forms of child labour” (Kaubandus ja kõige rängemad lapstööjõu kasutamise vormid), SWD(2013) 173.

³⁶ Euroopa Komisjoni teatis „Ekspordikontrolli poliitika läbivaatamine: julgeoleku ja konkurentsivõime tagamine muutavas maailmas”, COM(2014) 244.

³⁷ Euroopa Komisjoni teatis „Võitlus korruptsiooniga Euroopa Liidus”, COM(2011) 308.

Et kasutada ära kaubanduse täielik potentsiaal, on vaja põhjalikku ja tulevikku suunatud mitme- ja kahepoolsete läbirääkimiste kava.

5.1. *Mitmepoolse kaubandussüsteemi taaselavdamine*

ELi kaubanduspoliitika nurgakiviks peab jääma mitmepoolne kaubandussüsteem. Maailma kaubanduskorra aluseks on WTO eeskirjad. Ent hoolimata mõnest täiustusest on need eeskirjad püsinud kahel viimasel kümnendil muutumatuna, sest Doha arengukava läbirääkimisi ei suudeta lõpule viia ja WTO liikmete jõupingutuste kese on nihkunud mujale. EL peaks tegema kõik võimaliku, et taastada WTO positsioon kaubandusläbirääkimiste keskse foorumina. Üleilmsed eeskirjad, mida kohaldatakse peaaegu kõikide riikide suhtes – viimastel andmetel on neid 161 – on kasuks kõigile. Kui WTOs ei õnnestu edusamme teha, on suurimad kaotajad kõige haavatavamad arengumaad ja riigid, kellel puudub toimiv kahepoolne või piirkondlik tegevuskava.

5.1.1. Edasimineku WTOs

Et taastada oma roll üleilmse kaubanduse liberaliseerimise edendajana ja peamise kaubandusläbirääkimiste foorumina, peab WTO esmalt pöörama uue lehekülje seoses Doha arengukavaga. See nõuab kõikidelt WTO liikmetelt suurt vastutustunnet. 2015. aasta detsembrikuine WTO 10. ministrite konverents Nairobis – esimene, mis korraldatakse Aafrikas – leiab aset kriitilisel hetkel. EL on valmis täitma kokkuleppe saavutamisel oma osa, kuid edu ei sõltu üksnes EList. Parameetrid, mille üle peeti läbirääkimisi 2008. aastal, mil toimus viimane tõsine katse Doha voor lõpule viia, ei toiminud. Vahepealne areng näitab veelgi selgemalt, et sellisel alusel ei ole võimalik kokkulepet saavutada. WTO liikmed peaksid tunnistama vajadust märkimisväärsete kohanduste järele.

Nairobi kokkuleppe põhjal peaks EL püüdma WTO tegevust taaselavdada järgmistel viisidel:

- **esiteks, andes WTO-le keskse rolli üleilmse kaubanduse eeskirjade väljatöötamisel ja nende täitmise kontrollimisel valdkondades,** mis ulatuvad intellektuaalomandist tollini ja digitaalkaubandusest heade reguleerimistavadeni. Viimased aastad on näidanud, et hoolimata olematust edust WTOs jätkavad kaubanduspartnerid üleilmse kaubanduse muutuvate olude jaoks lahenduste väljatöötamist, kuid nad teevad seda kahepoolset ja piirkondlikult. Aga kui eeskirjad koostatakse WTOst väljaspool sadade erinevate piirkondlike kordadena, võib sellest tulenev ebakõla muuta kaubanduse keerulisemaks, eriti VKEdes jaoks. Paradoksaalsel kombel langeb see olukord kokku üleilmsete väärtusahelate tekkega, mis muudab tõeliselt üleilmse eeskirjakogumi tähtsamaks kui kunagi varem. Kaubandust moonutavate riiklike põllumajandustoetuste andmise eeskirjad saavad olla tõhusad vaid siis, kui need on välja töötatud WTOs;
- **teiseks, püüdes läheneda tulemuste saavutamisele sihipärasemalt.** 2013. aastal Baliis peetud ministrite konverents oli edukas tänu sellele, et liikmed käsitlesid iga küsimust eraldi. See osutus märksa tõhusamaks käsitlusest, mille puhul üheski üksiktulemuses ei ole võimalik kokku leppida enne, kui on kokku lepitud kõikides ulatusliku tegevuskava punktides. Pärast Nairobist võivad küsimustepõhised läbirääkimised olla palju lootustandvam WTO tegevuskava edendamise viis kui järjekordne ulatuslik ja keeruline voor. Sellist lähenemist võiks uurida, et tuua WTOsse uuendusi ja teha edasise edusamme valdkondades, kus on juba kohustusi võetud. Tugevdada võiks ka WTO rolli teabevahetuse tõhustamisel ja poliitika arengu jälgimisel, eriti seoses vabakaubanduslepingute raames välja töötatud eeskirjadega;
- **kolmandaks, tehes ettepaneku, et konkreetsetes küsimustes võiks edasi minna väiksem rühm WTO liikmeid,** kuid jättes kõikidele WTO huvitatud liikmetele võimaluse hiljem liituda. See võimaldab sõlmida WTO raames uusi mõnepoolseid lepinguid ja lihtsustab selliste mõnepoolsete lepingute sidumist WTOga, mille üle peetakse praegu läbirääkimisi väljaspool organisatsiooni.

Nende kolme põhimõtte rakendamine on kõikide WTO liikmete, ent eeskätt kõige väiksemate ja vaesemate liikmete huvides. Kaasatuse tagamiseks tuleb kõigepealt kanda hoolt selle eest, et WTO liikmed saavad üleilmset kaubandust reguleerivaid eeskirju kujundada tõhusalt WTO sees ega ole sunnitud astuma sellest väljapoole, et edasi liikuda. Kui eeskirjade üle peetavad läbirääkimised ei sõltuks turulepääsu teemalistest läbirääkimistest, iga konkreetne küsimus kõikidest teistest küsimustest ja kogu liikmeskond ühest konkreetsest liikmest, saavutaks WTO paindlikkuse, mida ta nii väga vajab. See võimaldaks WTO-l tänapäevases

maailmakaubanduses tulemuslikumalt rinda pista katsumustega, mille toob kaasa digitaalmajandus, teenuste üha suurem tähtsus, ekspordipiirangud ja päritolureeglite keerukus.

Ent neist muutustest ei piisa. WTO täielikuks taaselustamiseks peavad liikmesriigid naasma praeguse ummikseisu algpõhjuste juurde. Tõeline takistus läbirääkimistel ei ole seni olnud ei institutsiooniline ega tehniline ega ole isegi seotud tegevuskava sisuga, vaid pigem osalejate tahtega leida kompromiss. Seda näitab asjaolu, et WTO süsteem ei ole arenenud sama kiiresti kui üleilmse majanduse tegelik olukord. Peamiste kaubanduspartnerite suhtelises majanduslikus mõjuvõimuses on toimunud suur muutus, mida ei ole WTO süsteemis veel täielikult kajastatud. Selle tulemusel on tähtsava turumajandusega suurriikide panus mitmepoolsesse kaubandussüsteemi ja kasu, mida nad sellisest süsteemist saavad, hakanud üha enam tasakaalust välja minema. See suundumus, mis oli selgesti tuntav juba Doha arengukava kasutuselevõtu ajal, on vahepeal märkimisväärselt süvenenud ja jätkub ka tulevikus.

Peamine tingimus, mis laseks tulevikus edu saavutada, ongi taastada tasakaal suhtelise panuse vahel, mille annavad süsteemi arenenud riigid ja tähtsava turumajandusega riigid. See on väga tundlik poliitiline küsimus ja praegu ei leidu ühtki ajendit, mis sunniks selle küsimusega tõsiselt tegelema. Kuid edasilikumine mis tahes põhjaliku muudatuse tegemisega WTO tegutsemisviisis ei ole võimalik enne, kui süsteem ületab tegutsemist takistavad tõkked.

Lühikeses plaanis komisjon:

- avaldab aktiivselt survet Doha vooru lõpuleviimiseks

ning pikemas plaanis komisjon:

- püüab asetada üleilmset kaubandust reguleerivate eeskirjade väljatöötamise WTO tegevuse keskmesse;
- teeb ettepanekuid paremini keskendatud ja sihipärasemate tulemuste saavutamiseks WTOs;
- toetab liikmete kriitilise massi eesmärki edendada WTO raames algatusi ning
- teeb ettepanekuid, et kajastada paremini WTO liikmete erinevat suutlikkust süsteemi panustada, lähtudes paindlikumast ja valdkonna-/küsimuspõhisest käsitusest.

5.1.2. Avatud lähenemisviisi kujundamine seoses kahepoolsete ja piirkondlike lepingutega

EL peab püüdlema kahepoolsete ja piirkondlike lepingute poole viisil, mis toetab WTO toomist tagasi üleilmse kaubanduse teemal peetavate läbirääkimiste keskmesse. Vabakaubanduslepingud võivad olla üleilmse kaubanduse liberaliseerimise kasvulavaks. EL peaks tulevasi WTO ettepanekuid koostama nii, et oleks võimalik täita lüngad mitmepoolsetes eeskirjades ja vähendada kahepoolsete läbirääkimiste käigus saavutatud lahendustest tulenevat killustatust.

EL peaks lisama oma vabakaubanduslepingutesse asjakohased mehhanismid, mis võimaldavad teistel huvitatud riikidel nendega hiljem ühineda, tingimusel et nad on valmis püüdlema kindlaks määratud eesmärkide poole. EL on juba järginud seda lähenemisviisi teenustekaubanduse lepingu läbirääkimistel, nõudes kohe algusest peale, et see mõnepoolne leping peab põhinema teenustekaubanduse üldlepingu mitmepoolset ülesehitusel ja peab olema avatud kõikidele WTO liikmetele, kes soovivad sellega ühineda. Teine näide on vabakaubandusleping, mille EL sõlmis 2012. aastal Colombia ja Peruuga ning millega ühineb 2014. aasta juulis lõpetatud läbirääkimiste tulemusel Ecuador. Tulevikku vaadates on mitu riiki näidanud üles huvi liituda tulevase TTIPga. Seda võiks kaaluda, alustades riikidest, kellel on ELi või USAga tihedad suhted ning kes on juba valmis püüdlema kõrgeleuliste eesmärkide poole. Samamoodi võiks läheneda ELi olemasolevate ja tulevaste vabakaubanduslepingute ühendamisele Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas, mis on üleilmsete väärtusahelate toimimise seisukohast väga oluline piirkond.

EL on juba astunud selgeid samme oma lepingute koostalitluse poole, hõlbustades päritolu kumulatsiooni. Tavaliselt võimaldatakse toodetele vabakaubanduslepingu alusel tollimaksuvaba juurdepääs ELi turule üksnes siis, kui teatud protsent nende väärtusest on loodud või teatavad tootmisprotsessi olulised etapid on aset leidnud partnerriigis. Päritolu kumuleerimise korral võivad sisendid olla hangitud teatavatest teistest riikidest, kellel on samuti ELiga vabakaubandusleping, kuid tootele võidakse ikkagi anda tollimaksuvaba juurdepääs. Näiteks ELi, Vahemere piirkonna riikide ja EFTA riikide vahelistes kaubandussuhetes on see juba praegu nii. Üksteiselt

saadud sisendid kvalifitseeruvad vabakaubanduslepingu kohaste tariifisoodustuste saamiseks Euroopa – Vahemere piirkonna päritolu kumulatsiooni süsteemi alusel. Päritolu kumulatsioon vähendab pingeid, mis tekivad seoses ühelt poolt vabakaubanduslepingute kahepoolseusega ja teiselt poolt tootmisprotsesside killustatusega eri riikide väärtusahelate vahel.

Komisjon:

- töötab välja lahendused WTO peamiste probleemide jaoks, tuginedes kahepoolsete ja piirkondlike algatuste raames leitud väljapääsudele;
- näitab üles valmisolekut avada vabakaubanduslepingud, sealhulgas TTIP ja tollilepingud, nendega ühineda soovivatele kolmandatele riikidele, tingimusel et nad on valmis püüdlema neis püstitatud kõrgete eesmärkide poole, ning
- uurib käimasolevate läbirääkimiste raames võimalust pakkuda päritolu kumuleerimist riikidele, millega nii ELil kui ka ELi vabakaubanduspartneritel on juba vabakaubandusleping.

5.2. Kahepoolsete suhete edasiarendamine

Meie kahepoolses tegevuskavas tuleks lähtuda kolmest juhtpõhimõttest.

- **Et ELi kaubanduspoliitika suurendaks töökohtade arvu ja majanduskasvu, peab meie esmatähtis eesmärk alustada läbirääkimisi põhinema endiselt eeskätt majanduslikel kriteeriumidel**, ent arvesse tuleb võtta ka partnerite valmidust ja laiemat poliitilist konteksti.
- **Vabakaubanduslepingutega tuleb tagada vastastikune ja tõhus turgude avamine, lähtudes julgetest eesmärkidest.** See eeldab kõikvõimalike tõkete kõrvaldamist koos tõhusa rakendamise ja jõustamisega, jätmata ruumi vanu tõkkeid asendavatele uutele tõketele. EL peab sellegipoolest säilitama vabakaubanduslepingute üle peetavatel läbirääkimistel paindlikkuse, et võtta arvesse oma partnerite tegelikke majandusolusid.
- **Tulevikus peab EL parandama nende arusaamade kokkusobivust, mida ta rakendab tärkava turumajandusega riikide suhtes mitme-, kahe- ja ühepoolset tasandil.** Eriti tuleks tulevastes kahepoolsetes lepingutes riikidega, kes on üldiste tariifsete soodustuste kavast välja kasvanud, eeldada peaaegu täielikku vastastikkust.

5.2.1. Suhted USA ja Kanadaga ja saavutatud tulemused

TTIP teemal toimuvad läbirääkimised on kõige kaugeleulatavamad ja strateegilisemad läbirääkimised, mida EL on eales pidanud. See partnerlus tugevdab Euroopa suhteid USAga, meie kõige olulisema poliitilise liitlase ja suurima ekspordituruga, ning võimaldab kontrollida tõhusalt üleilmsete eeskirjade toimimist. 2013. aasta juulis alanud läbirääkimiste kümnenda vooru järel hakkab kuju võtma dokument, mida võib pidada üheks tõeliselt tasakaalustatud lepinguks. ELi vaatenurgast hõlmab see järgmist:

- põhjalik ja tasakaalus turulepääsu pakett, mis on võrreldav ELi vabakaubanduslepinguga Kanadaga;
- uus lähenemisviis regulatiivse koostöö suhtes ja konkreetset reguleerimisega seotud tulemused peamistes sektorites, mille puhul austatakse igati kummagi poole kaitse taset ja regulatiivset autonoomiat, ning
- rahvusvahelise kaubanduse eeskirjade ajakohastamine muu hulgas sellistes valdkondades nagu säästev areng, korruptsioonivastane võitlus, energia ja toorainete kaubandusaspektid ning investeerimine.

Laiaulatuslik majandus- ja kaubandusleping Kanadaga on ELi seni kõige ulatuslikum vabakaubandusleping. See on murranguline leping, millega nähakse ette kaubanduse ja investeringute kindlameelne liberaliseerimine. Sellega luuakse Euroopa ettevõtjatele, tarbijatele ja üldsusele märkimisväärsed majanduslikud võimalused ning edendatakse ELi standardeid. Kanada võtab selle raames enneolematuid kohustusi riigihangete ja geograafiliste tähistega vallas.

Komisjon:

- võtab eesmärgiks sõlmida kõrgeleululine, laiaulatuslik ja vastastikku kasulik TTIP, mis on üks praeguse ametiaja kümnest prioriteedist, ning
- esitab laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu nõukogule ja Euroopa Parlamendile heakskiitmiseks 2016. aastal nii kiiresti kui võimalik.

5.2.2. Strateegiline tegevus Aasias ja Vaikse ookeani piirkonnas

See piirkond on Euroopa majandushuvide seisukohast väga tähtis. EL on juba jätnud Aiasse oma jalajälje Lõuna-Koreaga sõlmitud kaugeleulatuva lepinguga, ASEANi strateegiaga, mis põhineb üksiklepingutel, millega sillutatakse teed ELi-ASEANI piirkondadevahelise raamistiku poole, Jaapaniga peetavate vabakaubanduslepingu teemaliste läbirääkimistega ning Hiina ja Myanmar/Birmaga käimasolevate investeerimisläbirääkimistega. Seda Aasia strateegiat tuleb lähiaastail järgida, kindlustada ja täiendada.

ELi-Jaapani vabakaubanduslepingu sõlmimine on strateegiline prioriteet, mis ei peaks kaasa tooma üksnes kahepoolse kaubanduse ja investeringute kasvu, vaid ka suurema majandusliku lõimumise, tihedama koostöö ELi ja Jaapani ettevõtjate vahel ning ELi ja Jaapani suurema koostöö rahvusvahelistes reguleerivates ja standardimisasutustes.

EL on võtnud nõuks süvendada ja tasakaalustada vastastikku kasulikult viisil suhteid Hiinaga. Selle eesmärgi saavutamiseks on kõige tähtsamal kohal praegu käimas olevad läbirääkimised kahepoolse investeerimislepingu teemal. Lepingu sõlmimisega toetatakse Hiina reforme ning hõlbustatakse Hiina osalemist komisjoni Euroopa investeerimiskavas, samuti Euroopa osalemist Hiina algatuse „Üks võõnd, üks tee” projektides. Mõlemale poolele tuleb kasuks ka kahepoolne leping, millega astutakse tõeline samm geograafiliste tähiste rahvusvaheliste standardite kohasel kõrgeimal tasemel kaitsmise poole. Hiina on teinud ettepaneku tihendada suhteid veelgi vabakaubanduslepingu kaudu, kuid EL on selleks valmis alles siis, kui on täidetud õiged tingimused, nagu väljendati ELi-Hiina 2020. aastani rakendatavas strateegilise koostöö tegevuskavas. Need tingimused on seotud ka mitme riigisisese majandusreformi eduka elluviimisega Hiinas, sest vabakaubanduslepingu eesmärk on tagada ilmtingimata võrdsed võimalused. Samal ajal peaksid EL ja Hiina tõhustama oma dialoogi piirkondlike ja mitmepoolsete kaubandussuhete ja investeringute küsimuses. EL peaks edendama ja toetama Hiina üha kasvavat rolli mitmepoolses kaubandussüsteemis ja mõnepoolsetes algatustes, mille hulka kuuluvad teenustekaubanduse leping, infotehnoloogia leping, keskkonnatoodete leping, rahvusvaheline ekspordikrediidi töörihm ja mõnepoolne leping riigihangete kohta, nii et Hiina saaks suurendada nende algatuste esileküündivust ja võtaks endale kohustused kooskõlas hüvedega, mida pakub talle avatud kaubandussüsteem.

Tegutsedes üha enam lõimitud piirkondlikus tarneahelas, tuleks ELi investoritele Ida-Aasias kasuks laiem investeerimislepingute võrgustik kõnealuses piirkonnas. Tuginedes investeerimissätetele, mille üle peetakse läbirääkimisi Hiina ja Jaapaniga ning milles tuleb veel läbi rääkida Lõuna-Koreaga, uurib EL võimalust alustada investeerimisalaseid läbirääkimisi Hongkongi ja Taiwaniga³⁸.

ELi ja Lõuna-Korea vabakaubandusleping on kõige silmapaistvam kaubanduskokkulepe, mida EL on kunagi rakendanud. See leping muutis usutavaks ELi võetud eesmärgi teha Aasiaga rohkem koostööd, avades samal ajal kiiresti kasvava Ida-Aasia turu ELi ekspordile. Siiski ei hõlma leping investeringute kaitset, sest see sõlmiti enne seda, kui EL sai Lissaboni lepinguga selles valdkonnas pädevuse. Samuti viitavad lepingu elluviimisel saadud õppetunnid sellele, et mõnda sätet võiks kohandada, parandamaks selle toimimist. Mõlema küsimusega saab tegeleda paralleelselt lepingu läbivaatamisel.

Kagu-Aasias on pärast lepingu sõlmimist Singapuri ja loodud Vietnamiga peetud läbirääkimiste lõpetamisega teine võrdlusalus, millest lähtuda suhtlemisel teiste partneritega. ELil on endiselt kavas alustada läbirääkimisi Malaisia ja Taiga, kui tingimused selleks on õiged, lõpetada investeerimisalased läbirääkimised Myanmar/Birmaga ning alustada sobival juhul vabakaubanduslepingu teemalisi läbirääkimisi

³⁸ Taiwan, Penghu, Kinmeni ja Matsu omaette tolliterritoorium.

Filipiinide ja Indoneesiaga. Piirkondlikul tasandil toimub varsti komisjoni ja ASEANi riikide kokkuvõttev kohtumine, kus vaadatakse läbi ASEANi riikide lõimumisel tehtud edusammud ning ELi ja ASEANi liikmete vaheliste kahepoolsete vabakaubanduslepingute seis ning uuritakse, kuidas nende algatuste toel saaks kokku panna piirkondadevahelise kaubandus- ja investeerimislepingu.

Indiaga sõlmitav paljutöötav vabakaubandusleping looks uued kaubandusvõimalused ühendatud turul, kus on üle 1,7 miljardi inimese. Komisjon on endiselt valmis jätkama läbirääkimisi laiaulatusliku ja eesmärgirohke vabakaubanduslepingu sõlmimiseks.

Austraalia ja Uus-Meremaa on Euroopa lähedased partnerid, nad jagavad paljudes küsimustes Euroopa väärtusi ja vaateid ning neil on tähtis osa Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas ja mitnepoolsetes suhetes. Tugevamad majanduslikud sidemed nende riikidega loovad kindla aluse sügavamaks lõimumiseks Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna ulatuslikumate väärtusahelatega. Nende suhete tugevdamine peaks olema esmatähtis.

Pärast kokkulepet Iraani tuumaprogrammi kohta hindab EL sobival ajal võimalust tihendada kaubandussuhteid, eelkõige Iraani ühinemise kaudu WTOga. Komisjon on endiselt valmis viima lõpule läbirääkimised vabakaubanduslepingu sõlmimiseks Pärsia lahe koostöönõukoguga.

Komisjon:

- taotleb luba, et pidada vabakaubanduslepingute teemal läbirääkimisi Austraalia ja Uus-Meremaaga, pidades silmas, et põllumajandusvaldkond on ELi jaoks tundlik teema;
- teeb tööd selle nimel, et alustada taas läbirääkimisi kaugelulatuva piirkondadevahelise vabakaubanduslepingu üle ASEANiga, tuginedes ELi ja ASEANi liikmete vahelistele kahepoolsetele lepingutele;
- uurib võimalust alustada investeerimisalaseid läbirääkimisi Lõuna-Koreaga vabakaubanduslepingu võimaliku läbivaatamise raames ning
- viib lõpule Hiinaga käimasolevad investeerimisalased läbirääkimised ning uurib võimalust alustada investeerimisalaseid läbirääkimisi Hongkongi ja Taiwaniga.

5.2.3. Uuesti määratletud suhted Aafrikaga

Praegu Aafrikas toimuvatel muudatustel on maailmale suur mõju. Kaalul on palju, nii vaesuse kaotamise kui ka majanduslike võimaluste seisukohast. Aafrika on olnud viimasel kümnendil kõige kiirema majanduskasvuga maailmajagu. Ent peamine ülesanne on muuta see kasv jätkusuutlikuks. See tähendab tõhusat majanduse ümberkujundamise ja industrialiseerimise tegevuskava. Selle ülesande täimisel on olulised kaubandus ja investeringud. Aafrika kannatab endiselt väga killustatud turgude tõttu, kus riikide vahel on suured tõkked. On igati põhjust edendada piirkondlikku lõimumist ja luua keskused, mis toovad kasu kogu piirkonnale.

ELi ja Aafrika kaubandussuhted jõudsid 2014. aastal uude etappi 27 Lääne-, Lõuna- ja Ida-Aafrika riiki hõlmava kolme piirkondliku majanduspartnerluslepingu sõlmimisega. Nende lepingutega loodi kahe mandri vahel uus paindlik partnerlus ja sillutati tee tulevase tihedama koostöö tarvis. Majanduspartnerluslepingutega toetatakse ka Aafrika enda piirkondlikku lõimumist ja valmistatakse ette pind Aafrika laiematele lõimumisalastele jõupingutustele.

Nendes lepingutes antud lubaduste täitmine on lähiaastate põhieesmärk. Ees ootab mitu keerulist ülesannet, muu hulgas tuleb tagada, et lepingud saavutaksid arengu seisukohalt oma potentsiaali. Majanduspartnerluslepingud saavad aidata muuta ettevõtluskeskkonna prognoositavamaks ja läbipaistvamaks, kuid väga palju sõltub tõelistest kohalikest reformidest. Nende elluviimine on Aafrika riikide endi kätes, kuid EL on valmis neid riike toetama. Olemasoleva arenguabiga saab suurendada suutlikkust ja luua Aafrika riikide jaoks parimad tingimused, et nad saaksid majanduspartnerluslepingute tõhusast rakendamisest kasu viisil, mis on kooskõlas nende endi arengustrateegiatega.

Kui heita pilk ettepoole, siis on majanduspartnerluslepingud ka sild tulevikku. Praegused majanduspartnerluslepingud hõlmavad peamiselt üksnes kaubavahetust. On igati põhjendatud laiendada majanduspartnerluslepingud järk-järgult teistele valdkondadele, nagu teenused ja investeringud. Investeringute hõlbustamine ja kaitsmine on hädavajalik järgmise sammuna Aafrika mandri majanduskasvu toetamisel.

Komisjon:

- teeb majanduspartnerluslepingute tõhusa rakendamise tagamiseks koostööd Aafrika partneritega, luues tugevad institutsioonid, struktuurid ja mehhanismid (sh partnerlussuhted liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja kodanikuühiskonnaga), mis aitavad ühtlasi edendada õigusriigi reforme ja head valitsemistava;
- jätkab piirkondliku lõimumise toetamist ja suutlikkuse suurendamiseks ette nähtud spetsiaalse abi pakkumist kaubandusabistrateegia raames;
- süvendab suhteid nende Aafrika riikidest partneritega, kes on valmis majanduspartnerluslepinguid edasi arendama, kasutades eeskätt teenuseid ja investeeringuid käsitlevaid läbivaatamisklausleid;
- kaalub võimalust sõlmida majanduslikel kriteeriumidel ja olemasoleval välisinvesteeringute õigusraamistikul põhinevad kahepoolsed investeerimislepingud Aafrika kõige jõulisema majandustegevusega riikidega ning
- töötab koos Aafrika Liidu või piirkondlike majandusühendustega välja investeerimispõhimõtted.

5.2.4. Ulatuslik ja sihikindel tegevuskava Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonnaga

EL, Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkond on pikaajalised kaubandus- ja investeerimispartnerid. 33st Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riigist 26ga on sõlmitud sooduskaubanduslepingud. ELi ettevõtjad on Ladina-Ameerikas suurimad investorid portfelliga, mille maht ületab ELi investeeringuid teistes piirkondades.

Majanduspartnerlusleping Kariibi mere piirkonnaga ning vabakaubanduslepingud Peruu, Colombia, Ecuadori ja Kesk-Ameerikaga loovad uue dünaamika kaubanduse ja investeeringute jaoks ning ühise säästva arengu ja piirkondliku lõimumise tegevuskava edendamiseks. ELi-Mehhiko vabakaubandusleping, mis sõlmiti enne 2001. aastat, on olnud vastastikku kasulik, ent on nüüd aegunud. On õige aeg alustada läbirääkimisi ELi-Mehhiko üldise lepingu ajakohastamise teemal ja võita kõikidest selle senikasutamata hüvedest. Komisjon hindab ka võimalust ajakohastada assotsieerimislepingut Tšiiliga. EL ja Mercosuri riigid on pidanud vabakaubanduslepingu üle läbirääkimisi alates 2000. aastast. EL kinnitab taas oma eesmärgi sõlmida Mercosuri riikidega põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubandusleping, milles võetakse arvesse piirkonna tegelikku majanduslikku olukorda, et kõrvaldada tõkked ja hoogustada kaubandust.

Komisjon:

- jätkab läbirääkimisi, et sõlmida Mercosuri riikidega kaugeleulatuv, tasakaalustatud ja laiaulatuslik vabakaubandusleping;
- taotleb läbirääkimisjuhiseid, et ajakohastada pärast asjakohast analüüsi vabakaubanduslepingud Mehhiko ja Tšiiliga. Need lepingud peaksid olema samaväärsed ja kokkusobivad Kanadaga sõlmitava vabakaubanduslepinguga ja tulevikus USAgaga sõlmitava lepinguga ning
- on valmis kaaluma investeerimislepingute sõlmimist kõige olulisemate Ladina-Ameerika riikidega, kuhu EL on paigutanud märkimisväärselt kapitali, ja töötama esimese sammuna välja investeerimist käsitlevad leebe õiguse põhimõtted.

5.2.5. Tihe partnerlus Türgiga

Türgi on ELile kõige lähemal asuv tärkava turumajandusega riik, kellel on tähtis osa ka piirkondlikul tasandil. ELi kaubandus- ja investeerimissuhte Türgiga ei ole aga parimas korras. ELi ja Türgit ühendab alates 31. detsembrist 1995 tolliliit. Ent praegusel kujul hõlmab tolliliit üksnes tööstuskaupu ja puudub vaidluste lahendamise mehhanism. Ajakohastatud tolliliidus peaks vallanduma teenuste, põllumajanduse ja riigihangete ning muude selliste valdkondade senikasutamata majanduslik potentsiaal. Reformitud tolliliit võiks sillutada ka Türgi teed ELi tulevaste vabakaubanduslepingutega assotsieerumise poole.

Komisjon töötab koos Türgiga tolliliidu ajakohastamiseks välja uue ja laiahaardelise raamistiku.

5.2.6. Stabiilsus ja õitseng ELi naabruses

Praegu vaadatakse viimastel aastatel toimunud suurte muutuste valguses läbi Euroopa naabruspoliitikat. Idas keskendutakse Ukraina, Moldova ja Gruusiaga sõlmitud assotsieerimislepingute ning põhjalike ja laiaulatuslike vabakaubanduslepingute tõhusale rakendamisele, mis toob kaasa turgude järkjärgulise lõimumise.

Komisjon teeb nimetatud kolme riigiga tihedat koostööd, et maksimeerida nende kaugelepürgivate lepingute käegakatsutavad majandustulemused. Lõunas on eesmärk sõlmida põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubandusleping Maroko ja Tuneesiaga.

Ehkki komisjon on endiselt valmis uurima võimalusi sõlmida assotsieerimisleping või põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubandusleping ka teiste naabruses asuvate partneritega, eelkõige Jordaaniaga, tunnistab ta, et tihedam lõimumine ELiga ei ole kõigi jaoks. Seepärast uurib komisjon muid spetsiaalselt välja töötatud viise, millega edendada vastastikuse huvi põhjal kaubandus- ja investeerimissuhteid teiste naabruses asuvate partneritega. Samal ajal ja selleks, et soodustada piirkondliku kaubanduse lõimumist ELiga ja ELi naabrite seas, tuleb kiirendada läbirääkimisi, mida peetakse Euroopa – Vahemere piirkonna päritolureegleid käsitleva ühtse piirkondliku konventsiooni raames nende reeglite ajakohastamiseks ja lihtsustamiseks.

Komisjon:

- rakendab tõhusalt Gruusia, Moldova ja Ukrainaga sõlmitud assotsieerimislepinguid / põhjalikke ja laiaulatuslikke vabakaubanduslepinguid;
- võtab eesmärgiks sõlmida põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubandusleping Maroko ja Tuneesiaga ning
- püüab lõpetada pooleliolevad läbirääkimised, et ajakohastada ja lihtsustada Euroopa – Vahemere piirkonna päritolureegleid käsitleva ühtse piirkondliku konventsiooni raames Euroopa – Vahemere piirkonna päritolureegleid.

5.2.7. Keerulised suhted Venemaaga

ELi strateegiline huvi on endiselt Venemaa ja ELi suurem majanduslik lähenemine. Selle puhul on määrav siiski eeskätt Venemaa sise- ja välispoliitika kurss, mis siimaani ei näita märki vajalikest muutustest. Arvesse tuleb võtta ka Euraasia Majandusühenduses toimuvat arengut.

Järeldus

Kaubandus ei ole eesmärk omaette. Kaubandus on vahend, millega pakkuda inimestele eeliseid. ELi kaubanduspoliitika eesmärk on neid eeliseid võimalikult hästi ära kasutada.

Selleks tuleb tagada, et kaubandus- ja investeerimispoliitika oleks tõhus. Selle poliitikaga tuleb lahendada tegelikke probleeme, lähtudes nüüdisaegsest arusaamast, et maailma majandus on üleilmsete väärtusahelate kaudu tihedalt läbipõimunud, et teenused – sealhulgas need, mille pakkujad peavad liikuma üle piiride – on üha olulisemad ning et digitaalrevolutsioon toob rahvusvahelises majanduses kaasa ümberkorraldused. Kaubanduslepingutega tuleb kõrvaldada tõkked, millega ettevõtjad tänapäevases maailmamajanduses kokku puutuvad. Samuti tuleb neid lepinguid tõhusalt rakendada ja jõustada, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate huvides.

Samamoodi tuleb kaubandus- ja investeerimispoliitikas võtta vastutus ELi väärtuste ja standardite toetamise ja edendamise eest. EL peab tegema partneritega koostööd, et edendada inimõigusi, töötaja õigusi ning keskkonna-, tervise- ja tarbijakaitset, toetada arengut ja täita oma osa korrupsiooni väljajuurimisel. Lisaks peavad tulevased põhistrateegiad, mida rakendatakse Euroopa lõimimiseks maailmamajandusse, nagu investeerimis- ja õiguslane koostöö, toetama ELi laiemat eesmärki kaitsta inimesi ja meie planeeti, mitte seda õõnestama. Igasugune kaitse taseme muudatus saab tähendada ainult selle tõstmist ülespoole.

Kõikide nende eesmärkide täitmiseks on hädavajalik kaubanduspoliitika, mis ei tee üleilmastumise kujundamise püüdlustes allahindlusi. Kaubandus toob inimestele kõige rohkem kasu siis, kui sellega luuakse majanduslikud võimalused. Selle jaoks on vaja meetmeid WTO raames toimiva mitmepoolse süsteemi toetamiseks ning sihipärast strateegiat kahepoolsete ja piirkondlike kaubandus- ja investeerimislepingute jaoks.

EL suudab saavutada need eesmärgid vaid siis, kui ta kõneleb ühel häälel ning tagab, et kõiki ELi liikmesriike, inimesi ja ettevõtteid koheldakse võrdselt. Tuleb kindlustada eri poliitikavaldkondade sidusus. Ühtsuse ja sidususe põhimõtted peavad olema igapäevase töö aluseks, sest komisjonil on kavas käesolev teatis nõukogu ja parlamendi abiga lähiaastail ellu viia.